

Röster ur nya numret:

Alle er enige om at biblioteka trengs i framtida for å organisere, kvalitetsvurdere og presentere informasjonen. Men like viktig må det være å behandle den kritisk og stille ulike meninger opp mot hverandre. Se sid 29!

Hur var det egentligen möjligt att bli så förtjust i denna egocentriska, pretentiöst inramade och ämnesmässigt storvulna romanlitteratur?
Se sid 21!

På inträdesbiljetten står antingen "Vit" eller "Icke-vit" och besökarna leds in i museet genom skilda dörrar. Se sid 14

Jag fick det året också lära mig att censur på bibliotek kan vara något mycket allvarigare än de gifthyllor jag hade sett på svenska bibliotek.
Se sid 7

Det där reagerar jag på omedelbart. Det är en okunnig niddbild. Se sid 23

Hur skulle en svensk litterär kanon med ett icke-heteronormativt tema se ut? Ingen har skrivit någon litteraturhistoria med queertematik eller gaytematik

Se Litteraturbilagan

Innehåll bis nr 3/2003

3 Ledare

4. Notiser samlade av Ingrid Atlestam

5. Reclaim the state. **Mats Myrstener** har läst Hilary Wainwright. **Lasse Karlsson:** Dahlsten - Abrahamsson 29 -5 på biblioteken i Göteborg/Stockholm

7 **Lillemor Widgren:** Resande i referensarbetets tjänst (Bibliotekarie i samhället)

10. Världspolitiken närvarande på IFLA-mötet i Berlin. **Al Kagan** rapporterar

11. Fler notiser: Filterprogram på kristna högerns villkor i USA. Libraries and the Working Classes since the 18th

12 - 16. BiS på årliga världsskolbiblioteksmötet IASL i Sydafrika:

BiS-projektet uppmärksammat i Durban. **Lena Lundgren**

Om Apartheidmuseet i Johannesburg. **Kerstin Rydsjö**

Som ringar på vattnet. **Catharina Engström**

Breaking down barriers - relevant tema. **Ellen Hahn** och **Eva Rahmqvist**

17. Det kubanska biblioteket - i väntan på att bli intervjuat av CNN. **Eliades Acosta Matos**

20. Vilken yttrandefrihet finns det när staten äger alla massmedia? **Erik Jennische.**

21. Möte med årets Aniarapristagare. **Tommy Sundin**

23. Bibliotekens folkbildningsarbete inget elitistiskt projekt. Ett samtal om bibliotek i Arvika med **Majken Magnusson, Ulla-Carin Stenberg, Nils-Gunnar Andersson** och **Torgny Karnstedt. Lennart Wettmark** lyssnade och skrev.

29. Ett prinsipp i forfall. Informationsstjänestene og det uavhengige folkbiblioteket. **Anders Ericson**

32 Librarians against the WTO

Litteraturbilagan: Litteratur på svenska med homoerotiska motiv - bidrag till en förbisedd historia. **Jan Magnusson**

Självetjeningsboklåda i den norska bokbyn i Fjaerland i Sogn på Vestlandet. 200.000 böcker väntar på sina köpare. Se <http://www.bokbyen.no/> Foto: Maja Wettmark

Manusstopp nr 4: 15 november

bis

Utges av föreningen Bibliotek i Samhälle
Tidningen utkommer med fyra nummer
per år, indexeras i Artikel-sök

Redaktör och ansvarig utgivare: Lennart Wettmark

Styrelse/redaktionsgrupp:

Ordinarie: Mats Myrstener, Eva Svegborn, Lennart Wettmark, Lena Lundgren, Christian Forsell, Karin Fagerberg.

Suppleanter: Barbro Bolonassos, Anneli Reinhammar, Berith Backlund, Ingrid Atlestam, Erik Edvardsson

BiS' hemsida: <http://www.foreningenbis.org>

ISSN 0345-1135

Prenumerationer, medlemskap och
ekonomi:

Karin Fagerberg, Lyckebyvägen 42, 2 tr
121 52 Johanneshov,
08-659 52 89

e-post: karin.fagerberg@chello.se

Prenumerationer 150:–

Institutioner 210:–

(utanför Sverige: 220:–)

Medlemskap (inkl.pren.) 190:–

Studerande (inkl.pren.) 100:–

Lösnummer 30:–

Postgiro 33 53 16-6 Bibliotek i Samhälle

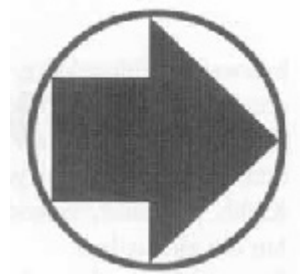
**Medverka i
bis!?**

Redaktionellt material

skickas till: Lennart

Wettmark, Rosenbads-
gatan 9, 652 26 KARL-
STAD tel. 054-10 18 13

sve.we@xpress.se

bis upplaga rör sig sakta uppåt. Kanske är det inte så konstigt med tanke på hur världen ser ut: Irakkrig, Väst banken/Gaza, WTO. Pessimism blandad med optimism: en annan värld är kanske möjlig i alla fall. Biblioteksfolk påverkas också och söker efter diskussionen om sociala frågor som berör oss i vår yrkesvardag. Artiklarna i bis är en del av det. Alla bekräftar inte den egna bilden av tillvaron, men är ändå viktiga att ta del av. I bästa fall utmanar de till invändningar och nytänkande.

I det här numret rapporteras om positiva möten i Sydafrika när BiS skolbiblioteksprojekt presenterades i Durban. Eller om ambivalensen inför årets Aniarapristagare. I Arvika samlade bis fyra engagerade att diskutera det lokala bibliotekets roll. Och så kubafrågan då - igen. Handlar det om yttrandefrihet eller nationellt oberoende? Redan i nästa nummer kommer vi kanske ytterligare närmare ett klargörande när Siv Wold-Karlsen redovisar sina insikter efter att ha hört, samtalat och diskuterat med kontrahenterna på årets Bok- och Biblioteksmässa. Lillemor Widgren har ägnat just censurfrågor en del uppmärksamhet, som framgår av hennes livsberättelse i detta nummer.

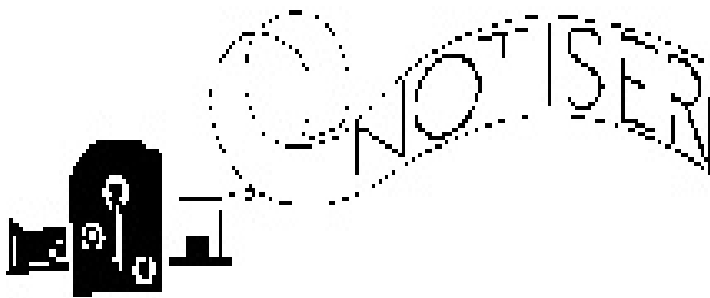
Vi framhåller också med att inte översätta från norska till svenska och hoppas det inte skall avskräcka från att ta del av Anders Ericsson viktiga tankar kring biblioteken. Hans erfarenhet kommer främst från norska bibliotek, men det ligger nära till hands att vidarebefordra hans varning till svenska bibliotek: Riskerar biblioteken på sikt att smälta ihop till ett bibliotek/medborgarkontor som fungerar som en megafon för myndighetsinformation - utan utrymme för den alternativa information, som kräver en aktivare insats av biblioteket?

Vad är BiS?

BiS är en socialistisk förening för biblioteksanställda och andra med intresse för biblioteksfrågor. Enligt BiS är det bibliotekets uppgift att bevara och vidareutveckla demokratin genom att

- stödja yttrandefriheten och garantera tillgången till information som grund för opinionsbildning och samhällskritik.
- utgöra en offentligt finansierad och demokratiskt styrd institution som utvecklas i dialog med brukare och närsamhälle.
- arbeta uppsökande, läsfrämjande och vägledande i första hand för dem som riskerar att hamna på fel sida om den växande informationsklyftan
- aktivt erbjuda information och litteratur som utgör komplement och alternativ till det kommersiellt gångbara.

Som medlem i BiS får du kontakt med likasinnade. Du får tidskriften bis och kan delta i föreningens olika möten. Du kan engagera dig i föreningens arbete och därigenom i bibliotekspolitik, nu när det är viktigare än någonsin att hävda och stärka bibliotekens intressen i ett samhälle som alltmer förkastar kollektiva lösningar. Nu när kunskap, makt, pengar blivit en ond cirkel!

Ingrid Atlestam har noterat:

Att tappa mark

Enligt en stort uppslagen larmartikel i Hufvudstadsbladet i maj står Helsingfors stadsbibliotek efter år av sparande inför nya stora nedskärningsshot. Budgeten på 27 miljoner euro ska bantas med drygt en miljon. Detta innebär att Helsingfors rasar från att ha varit nummer sexton i bottenligan till nummer fem vad gäller finska kommuners satsning på folkbibliotek. Göteborg, som är en storleksmässigt jämförbar kommun satsar ungefär hälften av vad Helsingfors gör och har på tio år rasat från från plats 104 till plats 226 bland Sveriges 289 kommuner vad gäller pengar till folkbibliotek. Allting är relativt!

Både med och utan euro siktas tyvärr inget annat än nedskärningar i de göteborgska folkbiblioteken heller. Varför innebär inte EU att alla medlemsländer ska ha samma höga biblioteksstandard som Finland? Givetvis ska de finska biblioteken försvara varenda euro, nu när de redan tappat mark!

Var var bibliotekarierna?

”offentliga@rummet är en konferens som anordnas för femte året i rad för att belysa hur den offentliga sektorn

kan använda Internet interaktivt för att -fördjupa och bredda den demokratiska dialogen

-öka tillgängligheten för allmänheten till offentliga tjänster”

Så står det i inbjudan och vi var drygt fyrahundra deltagare som samlades i Malmö 12-13 juni. Där var IT-strateger, IT-utvecklare, IT-chefer, informatörer, informationschefer, webbredaktörer, politiker etc. Det var folk från kommuner, landsting, statliga myndigheter och departement, men var var biblioteken? Förutom bis notisredaktör, som halkat in på ett bananskal, var där en bibliotekarie från Kriminalvårdstyrelsen. Vi borde varit hälften! Inte därför att konferensen var särskilt givande, utan för att då hade den kunnat bli det! Vi har massor av kunskande och erfarenheter som fler borde få ta del av. Knö er in nästa år, inbjudna lär vi inte bli för insikten om vad bibliotek har med IT och samhällsinformation att göra tycks på sin höjd finnas hos oss själva.

Guldlänken

Vid ovan nämnda konferens delas Guldlänken ut. Det är en årlig utmärkelse till två webbplatser inom

offentlig sektor, dels för god interaktiv service och dels för fördjupad demokratisk dialog. I år gick den första Guldlänken till Konsumentverket och den andra till Region Skånes demokratisidor. Nästa år bör åtminstone den första Guldlänken tillfalla ett bibliotek, nominera er själva om ingen annan gör det!

Var är biblioteket?

IT-kommissionens slutbetänkande finns på nätet sedan början av juni. Det sista kapitlet ”Det digitala tjänstesamhället i ett demokratiskt perspektiv” liksom kapitlet om kompetensutveckling borde till viss del ha handlat om folkbibliotekens roll, men bland alla formuleringar om behovet av ökade folkbildningsinsatser finns inte ett ord om bibliotek, varför? Läs, begrunda och agera!

Något större insikt om bibliotekets tänkbara roll finns i rapporten ”Digital klyftor - förr, nu och i framtiden” skriven av doktorand Annika Andersson. Institutionen för informatik vid Örebro universitet på uppdrag av Justitiedepartementets arbetsgrupp för IT och demokrati (Utgiven av Regeringskansliet juni 2003).

Reclaim the state!

Finns det alternativ till "den osynliga handens politik". Den som styrs av WTO och EU:s centralbank? Ja en som tror så är den brittiska journalisten Hilary Wainwright. Under många år har hon följt olika alternativ rörelser i världen, och i den nya boken pekar hon på möjligheterna att återta demokratin från dom som söker stjäla den från oss.

"Den enda vägens politik", styrd av den finansiella marknadens behov, omhuldas numera lika hett av konservativa som socialister och "gröna". Något reellt alternativ, efter Sovjetunionens fall, verkar inte finnas. Wainwright förespråkar en folklig kraft, som växer underifrån. En där folket tar saken i egna händer. Organiserar sig. Hon ger några exempel i boken.

Hon lyssnar till hur Brasiliens nye karismatiska president "Lula" läxar upp ett hundratal höga ekonomer och statsmän på World Economic Forum i Davos. Kan man leva i en värld där vissa människor äter sig mätta fem gånger om dagen, medan andra svälter fem dagar i veckan, frågar han sig? Dagen innan hade han talat på motkonferensen, World social forum, inför 100.000 entusiastiska åskådare, i Porto Alegre, Brasilien. Lula, som idag trängs svårt av kraven från WTO på en "sanerad ekonomi" kämpar nu för sin politiska existens.

Hon lyssnar till de unga i norska vänsterpartiets Röd ungdom, som samlas under rubriken Manifest 02 i Oslo. 1.000 deltagare, många från Norge och Sverige deltar. De vill bygga "en ny ideologi" i detta ideologilösa decennium på erfarenheterna från de stora kravallerna i Göteborg och Oslo.

I Kanada grundas en annan alternativrörelse, New Political Initiative, av Libby Davies från det kanadensiska Labour Party, med starkt stöd på den kanadensiska landsbygden. Det är ett "nätverk, ett nytt sorts politiskt parti, som grundar sig på folkliga rörelser och radikal demokrati i praktiken". Wainwright träffar liknande grupperingar på Taiwan och i Brasilien.

Men hennes främsta exempel kommer från Storbritannien, från Manchester, Luton, Newcastle och Beswick. I Manchester kräver nya grupper att statliga bidrag ska gå till uppbyggnad av förfallna stadsdelar i den forna industristaden istället för till lyxsaneringar av lägenheter i stadskärnan. I Newcastle deltar hon i protesterna mot rivandet av en hel stadsdel och privatisering av den offentliga sektorn, med brittiska Telecom och Tony Blairs New Labour i spetsen. Protesterna blev framgångsrika, Wainwright berättar hur det systematiska arbetet bedrevs.

Hon känner väl till WTO:s krav på privatiserandet av brittisk offentlig sektor. Men hon ger också hopp för de som vill göra motstånd. Organisationerna finns, vad som behövs är erfarenhet, lärdomar av framgång och misslyckande, uppbyggande av nätverk och organisering. Boken avslutas med en lista på olika alternativa organisationer, med adress och e-post och hemsidor. Kampen fortsätter alltså. Det är bara att gå med! ★

Mats Myrstener

Hilary Wainwright, Reclaim the state : experiments in popular democracy
London : Verso, 2003

Dahlsten – Abrahamsson 21-8 i Göteborg

...I väntan på en pocketupplaga som många hoppas på kostar Det gyllene tillfället 207 kr inkl frakt på billigaste nätbokhandeln enl Pricerunner.

Jag kollade på skojet ett par bibliotek. I Göteborg har bara Linnéstadens bibliotek fått ut boken till låntagarna (7 låntagare i kö) men Huvudbiblioteket har två på gång. I hela Stockholms biblioteksväsande finns 2 ex (båda utlånade, en står i kö).

Jämför med s-karriärlisten Ulf Dahlstens självgod betraktelse över sina framgångsrika privatiserings- och avregleringsinsatser i Posten m m. Den finns i 21 ex i (plus talbok) Stockholms bibliotek och 8 (plus talbok) i Göteborgs bibliotek. De flesta värmer hyllorna.

Vad får våra vännere bibliotekarierna att tro att medborgarna i Majorna och Västra Fröunda, Hornstull och Högdalen vill läsa Dahlsten men inte Abrahamsson?

Lasse Karlsson, Attac/Stockholm

Bakom kameran: Catharina Stenberg i Alingsås 1980

Bakom väskan: Lillemor Widgren som resande i referensarbetets tjänst

Resande i referensarbetets tjänst

Lillemor Widgren

Att jag skulle komma att ägna mig åt bokarbete i någon form, anade jag tidigt. Lusten att berätta om böcker fanns också, men recensent el.dyl var ju ingenting man kunde bestämma sig för att bli. Inte heller att bli bildredaktör som jag tyckte verkade intressant (och än i dag gärna skulle vilja bli). Tidigt tränades jag att slå i uppslagsböcker, så det var nog naturligt att jag kom att bli bibliotekarie.

Arbetsglädje

Efter något år i yrket hade jag lyckan att få tjänst vid stifts- och landsbiblioteket i Västerås. Under Helga Lindstens ledning utvecklades det till ett mönsterbibliotek i många avseenden. Jag fick en inblick i alla dess avdelningar och verksamheter och minns med vilken glädje jag gick till arbetet.

Visst anade jag redan då bibliotekens alla möjligheter, men vilken betydelse de verkligen kan ha i samhället förstod jag först efter ett år i USA. Jag hade aldrig tänkt mig dit, men när Bengt Hjelmqvist 1962 uppmuntrade mig att skicka en ansökan till något som hette "The jointly sponsored program for foreign librarians" insåg jag hur dumt det vore att inte pröva. Det gick ett år, och jag kände viss lättnad över att någon annan förmodligen blivit utsedd.

Så kom ett samtal från amerikanska ambassaden med beskedet "det blir Philadelphia"; och nyårsafton 1963 klev jag ombord på M/S Kungsholm för färd mot ett år med tjänstgöring vid The Free Library of Philadelphia i Pennsylvania, en månads rundresa till andra stater, andra bibliotek och inledningsvis en nyttig kurs i Washington och besök hos mina värdar, State Department och Library of Congress.

För mitt framtida biblioteksarbete kom några veckor i "General Information" att bli särskilt betydelsefulla. Jag fick lära mig att effektiv referenstjänst utnyttjas av hela samhället, av enskilda medborgare lika väl som av kommunala förvaltningar, myndigheter och företag. Resultat av referenstjänst granskades väl så noga som lånestatistik. På alla avdelningar noterades kortfattat vad frågor gällt och huruvida de fått svar eller ej. (Obesvarade frågor kan ju visa behov av fortbildning eller kompletterande inköp.)

Väckt av censur

Jag fick det året också lära mig att censur på bibliotek kan vara något mycket allvarigare än de gifthyllor jag hade sett på svenska bibliotek. Det var för mig en skakande upplevelse att under ALA:s årsmöte höra rapporter från bibliotek utsatta för påtryckningar från grupper, som ville förbjuda litteratur stridande mot deras åsikter i religions- och rasfrågor.

En annan då aktuell censurfråga rörde Henry Millers Tropic of Cancer. Efter att tidigare ha blivit förbjuden kom en ny upplaga 1961. I flera stater förklarades den vara obscen och bibliotek-i bl.a. Philadelphia -tvingades dra in sina exemplar, tills Supreme Court 1964 förklarade att "material dealing with sex in a manner that advocates ideas, or that has literary or scientific or artistic value or any other form of social importance, may not be branded as, obscenity and denied the constitutional protection".

Själv uppmanades jag till viss censur på en filial, där jag fick börja mitt år inom det stora bibliotekssystemet.- Senare fick jag bl.a. tjänstgöra på dess "library for the blind", på bokbuss och i "social sciences & technology department" vid ett regionbibliotek stort som ett svenskt länsbibliotek, innan jag slutligen kom till huvudbibliotekets "literature department" (med pass även i "catalogue information desk"). - Det var nyttigt att få börja på en filial med frågor från både barn och vuxna. Jag minns den lilla flickan som frågade efter en bild, och som fick lära mig att en "cardinal" också kan vara en fågel, och den gamle mannen som gärna ville diskutera de filosofiska böcker han lånade och som lärde mig att kyrkklockorna inte ringde "come to church, come to church" utan "bring your money, bring your money". Censuren i fråga gällde tonåringarna. Jag förväntades ta reda på (men frågade inte alltid) huruvida de som sökte "facts of life" skulle ha boken avsedd för "young catholics" eller den andra, som berättade lite mer.

Jag märkte också hur jag kunde frestas till viss "censur", när jag fick frågor från personer som bar valknappar med en leende Goldwater. Biblioteksanställda fick inte bära knappar el. dyl. som visade politisk tillhörighet. Bland mina kolleger fanns flera som nog gärna hade velat pryda sig med Goldwater eller Johnson. Och även om de 1964 ännu inte var så många, så fanns det också kolleger som redan då gärna hade velat öppet visa sina protester mot bombningarna i Vietnam.

I Sverige visades protesterna öppet, inte bara mot kriget utan också mer allmänt mot USA. Själv hade jag under det politiskt laddade året 64 fått nya perspektiv, inte bara på biblioteksarbete utan också på USA:s historia - och på Europa. Jag fick höra

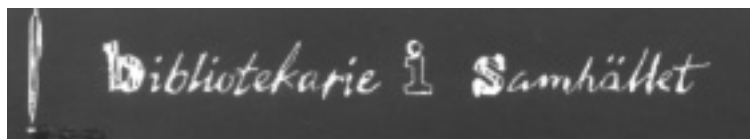
om en släkt, vars första amerikan kom från England 1677. Han hette William Matlack och kom med Kent, fartyget som på Themsens hade mött den kungliga lustjakten med Charles 11 ombord. På kungens fråga om destination kom svar från kaptenen på Kent: "bound for America with a load of Quakers". Kvar i Europa satt en kung isin båt, lättad över att en skeppslast opponenter fraktades iväg till en ny värld ...

Nya perspektiv

Med nya perspektiv kom jag också att betrakta min arbetsplats i Västerås, en stad vars invånare då representerade 53 nationer. För översättning av skyltar och vissa förklarande texter sökte biblioteket hjälp från greker, ungrare och andra "utlänningar" (som ett par år senare kom att kallas "invandrare").

Jag reagerade mot att Btj inte hade några översättningar vare sig på skyltar eller i publikationer som t.ex. Utländska nyförvärv och dristade mig att skriva mitt första debattinlägg i Biblioteksbladet. När det väl publicerades (under rubriken "Ge utlänningen en chans", BBL 1965, s. 374-375), hade Btj lagt till ett par noter med upplysning om att nästa år skulle UN förse med flerspråkiga förklaringar och att en finsk variant av Vägledning för besökare var under utarbetande!

Mina perspektiv på själva arbetet började också förändras. Allt var fortfarande både roligt och givande, arbetet på länsavdelningen, arbetet för "utlänningar" och för synskadade (som då ännu kallades "blinda"), programafsnar och mycket annat.

Men jag kände mig splittrad och tyckte att jag -

liksom folkbiblioteken i allmänhet - flaxade från det ena till det andra, allt blev bara "styckevis og delt".

Därför nappade jag 1966 på ett erbjudande om tjänst vid det nya Umeå universitetsbibliotek. Dess chef var Paul Sjögren och han såg gärna att en folkbibliotekarie kom dit, trots att han blev tvungen att i skrivelse till konsistorium förklara att den till tjänsten sökande saknade formell kompetens (fil.lic.), men hade "saklig".

Att vara folkbibliotekarie på ett universitetsbibliotek var inget problem. Däremot kom några av mina framtida uppgifter på folkbibliotek att betraktas med viss skepsis av andra folkbibliotek: När jag i Kalmar arbetade med stadsbibliotekets gamla samling i det innehållsrika stifts- och gymnasiebiblioteket, kunde jag få höra kommentarer om att sådant var väl inget en folkbibliotekarie skulle ägna sig åt. Och när jag från Kalmar kom till Halmstad 1981 för att leda ett projekt, som rörde användning av databaser i informationsarbetet, ifrågasattes sådana av flera folkbibliotek. Det fanns t.o.m. länsbibliotek som då sade att "sånt blir aldrig aktuellt för oss"! - Gränsdragningen mellan folk- och forskningsbibliotek har jag många gånger haft anledning att ifrågasätta.

Minnesord över nyligen bortgångne Paul Sjögren har vittnat om alla hans goda egenskaper. Finare arbetsledare fanns inte och det kändes nästan som att svika ett förtroende, när jag efter några år i Umeå återvände till Västerås och en nyinrättad tjänst som chef för ref- och facklitteraturavdelning. Kort därefter, hösten 1970, kom jag till biblioteksskolan för att under dess två sista år undervisa i ämnena bibliografier och uppslagsböcker. Jag fann det naturligt att slå ihop de båda, och referenslitteratur blev ett nytt ämne. Jag följde med till Borås, men när utbildningen mer och mer förlorade kontakt med verkligt biblioteksarbete och skulle göras mer akademisk (?), lämnade jag BHS

Lusten att prata om referenslitteratur och referensarbete fanns emellertid kvar, och vid sidan av olika tjänster vid en rad olika bibliotek blev jag en kringresande ref-predikant på studiedagar och konferenser runtom i landet, och i övriga Norden.

Åren som resande har i minnet ett särskilt skimmer över sig. Jag fick se så mycket och fick knyta så många kontakter med biblioteksanställda på platser jag aldrig skulle kommit till med en mer vanlig bibliotekarietjänst.

Tidningsarbete

Att arbeta i en renodlad referensavdelning fick jag möjlighet till under mina sista biblioteksår, i läsesalen på Malmö stadsbibliotek. I sista minuten, åren innan jag 1994 blev pensionär, fick jag sedan tillfälle att pröva något nytt. Samtidigt som jag ville sluta pendla och försöka få ett arbete närmare hemmet, fick jag syn på en annons där ortens tidning sökte någon att med tidningens arkiv som grund bygga upp en "kunskapsbank". Jag sökte tjänsten och fick den, åldern till trots.

Jag inbillade mig att arkiv, databaser och uppslagsverk skulle flitigt utnyttjas av nyfiket grävande journalister. Så särskilt grävande var de väl inte, men tidningsarbetet var lärorikt. Om det inte hade varit för sent, hade jag gärna velat sprida några av lärdomarna till bibliotek. Jag fick t.ex. nya belägg för att telefon är ett av informationsarbetets allra viktigaste hjälpmedel, och jag fick uppleva andra sätt att arbeta, som jag hade velat se också i biblioteksvärlden. T.ex. den dagliga samlingen kring gårdagens gemensamma arbetsresultat, dagens tidning. Öppet och kritiskt diskuterades vad som kunde ha gjorts bättre. Dagens arbete planerades och alla visste att före ett visst klockslag måste alla ha samverkat till en morgondagens tidning.

Jag skulle på alla bibliotek ha velat se mer av liknande samarbete och kritiskt granskande av resultat, samarbete inom och

mellan biblioteken för ett gemensamt mål: det som Sara Lidman (i Den underbare mannen) har kallat "vetande, en allemansrätt".

En resandes väska

bis vill ha ett porträttfoto. Jag kunde ju välja ett som visar den gamla vid havet, njutande av sin utsikt över Skälderviken och Kattegatt eller av en god bok i sitt hemmabibliotek, men jag väljer en bild från förr, när jag gärna visade min väska därför att den har något väsentligt att säga om bibliotek:

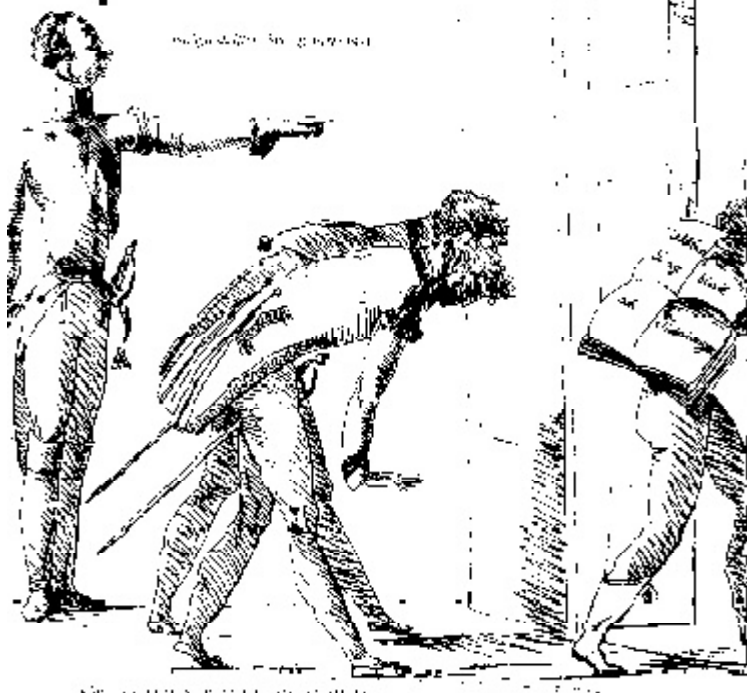
Det kom en tid när det blev nödvändigt att peka på de två första orden, en tid då alltför många betraktade alla gamla böcker som föråldrade och färdiga att gallras ut.

Efter saklig uppräknig av vad biblioteken innehåller slutar texten med det mest väsentliga "and you". Det är för "dig" det finns bibliotek och "du" har rätt att med bibliotekariers hjälp få kännedom om allt som finns däri och hur det kan användas - i samarbete mellan "librarians and you", mellan "dig" och en samhällets bibliotekarie. ★

Lillemor Widgren Matlack. Några data och skrifter i urval.

Född i Stockholm 1934. Fil.kand. med nordiska språk som huvudämne. - Hur inspirerande ämnet var framgår av art. om tidskriften Språkvård i Press på biblioteket! 1993:2. Elevtjänstgöring vid Lidingö stadsbibliotek (som då var länsbibliotek). - Yrkesvalet behandlat i bidrag till boken Bibliotekarieyrket, 1991. SÖ:s biblioteksskola 1959/60. - Tiden där berörs i bidrag till Bibliotekarirollen i förändring, vänbok till Ulf Dittmer 1986. Efter en första tjänst i Järfälla följde arbeten vid en rad bibliotek, från Umeå ub i norr till Malmö sb i söder med avbrott för undervisning vid BS och BHS 1970-74 och uppdrag åt folkbiblioteksutredningen och kulturrådet. Både praktiskt och teoretiskt kom mycket att handla om referenslitteratur och referensarbete. - Käpphästar sandade i "Referensarbetets ABC", Biblioteksbladet 1993: 6/7, s 191-194. Pensionärssysslor: Några har redovisats i Ikoner 2002:6 (genomgång av brevsamling) och 2003:2 (medverkan i Censur och tryckfrihet. Farliga skrifter i Sverige 1522-1954 förtecknade av Bengt & Agneta Ählen, 2003). Skulle vilja skriva: Om erfarenheter av några års (med)boende i servicehus och kontakter med äldre vård. Bor: I Vejbystrand, där det finns ett utmärkt filialbibliotek.

Censur och tryckfrihet

Farliga skrifter i Sverige 1522-1954

Lillemor Widgren har bidragit till att slutföra Censur och tryckfrihet, Bengt och Agneta Ähléns bibliografiska beskrivning av den svenska censuren. Här åskådliggörs konkret genom kommenterade titlar vad som ansetts förgräpligt under olika tider i Sverige. Vem tänker idag på att Vilhelm Mobergs Utvandarna provocerade fram organisationen Riksaktionen mot smutslitteratur, till vilken bl a Lewi Petrus anslöt sig?

Bengt Ählén är välkänd på svenska bibliotek för boken **Ord mot ordningen** - en svensk censur- och yttrandefrihetshistoria - (Ordfront 1986) utgiven långt efter hans död.

Tidigare bidrag i serien: Jan Ristarp (2002:1), Greta Renborg (2002:2), Aase Bang (2002:3), Anna-Lena Höglund (2002:4), Lisa Granér (2003:1), Åke Åberg (2003:2) I nästa nummer av bis skriver Bengt Holmström, tidigare stadsbibliotekarie i Malmö

Världspolitiken närvarande på IFLA-mötet i Berlin

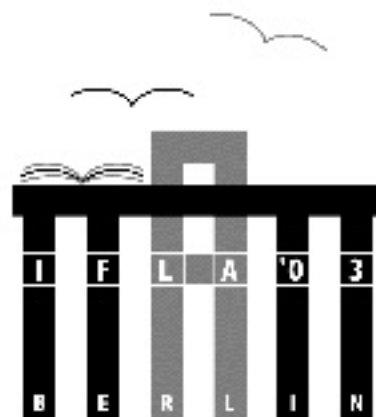
Al Kagan - amerikansk bibliotekarie verksam i de alternativa biblioteksorganisationerna i USA - var en av de mera aktiva bland de 4650 deltagarna på årets IFLA-möte. Han rapporterar här om hur kritiken mot den amerikanska utrikespolitiken fick genomslag i Berlin och om nya hot mot bibliotekens roll - WSIS. Särskilt minns han Jean-Marie Arnoults chockerande biblioteksrapport från krigets Irak.

IFLAs omorganisation har åstadkommit ett mera demokratiskt och representativt IFLA och dess första president från tredje världen, Kay Raseroka från Botswana, installerades i slutet av Berlinmötet. Den nya styrelsen har en mycket bredare geografisk representation än de tidigare: åtta från Västeuropa, fyra från Nordamerika, tre från Afrika och en vardera från Australien, Östeuropa, Ryssland, Kina och Latinamerika.

Det var intressant att konstatera den öppna diskussion som fördes på det amerikanska nomineringsmötet där av den kandidatlista på 16 namn, elva valdes och de fyra USA-kandidaterna alla förlorade. Det sades att det var alldeles för många amerikanska kandidater och brist på samordning i valstrategin. Därutöver, inte helt oväntat, har USAs utrikespolitik påverkat IFLA. Eftersom de flesta människor och regeringar i världen har varit emot USAs krig i Irak, är det inte så förvånande att amerikanska kandidater förlorade. Det är verkligen nödvändigt att amerikanska bibliotekarier och resten av de civila samhället inser dessa politiska realiteter. Vi måste uppenbarligen öka våra ansträngningar att aktivt motarbeta föreställningen att bibliotekarier kan vara opolitiska.

Viktiga resultat

Förutom den löpande verksamheten i olika sektioner och andra sammanhang, kan man läsa av de viktiga frågorna i de tunga resolutioner som antogs av IFLA om *Bibliotek i Irak*, *Lagstiftning kring nationell säkerhet* och *World Conference on the Information Society* (WSIS). Rådet(???) antog också en resolution om kvinnors informationsbehov. Och IFLA/FAIFE World Report 2003: *Intellectual Freedom in the Information Society. Libraries and the Internet* med svar från 88 olika länder introducerades.

Biblioteken i Irak

En fransk bibliotekarie, Jean-Marie Arnoult, ingick i den andra UNESCO-delegationen som reste till Irak i slutet av juni/början av juli. Hans presentation, tillsammans med diabolbilder, var enormt chockerande. (Kan ses på <http://www.ifla.org/VI/4admin/iraq2407.htm>) Delegationen besökte tio bibliotek i Bagdad och ytterligare några på andra ställen. Han betonade att han bara såg en liten del och att fler resor behövdes för att se andra delar av landet. Hursomhelst visade hans emotionella rapport hur mycket som förstörts. Han kunde bekräfta att den mest värdefulla samlingen innefattande 47.000 handskrifter hade räddats, men att däremot nationalbiblioteksbyggnaden var helt förstörd, plundrad och två gånger eldhärjad. Trettio procent av de 1,2 miljonerna böcker har gått tillspillo, katalogen förstörd och att de återstående böckerna - i dålig kondition - spritts ut på tre olika ställen.

Nationalarkivet fanns i samma byggnad. Den äldsta delen av arkivet hade flyttats redan tidigare och är nu förhoppningsvis räddat, men återstoden har helt förstörts. Plundrare staplade böcker i hörn, hällde på bensin och eldade tills bara aska återstod. Samma mönster kunde iakttas över hela landet. Dessa avsiktliga bokbål måste ha krävt en del organisation och planering. Bagdads centrala universitetsbibliotek förlorade hälften av sina böcker och det äldsta biblioteket 5-10 % av sina samlingar. Centralbiblioteket i Basra som hade unika samlingar och fungerade som nyckelresurs för södra regionen förstördes helt och hållet och detsamma gäller Basras centrala universitetsbibliotek. Det var inte fullt så illa i Mosul, där folkbiblioteket försvagades av bomber, men undkom vandalisering. Universitetsbiblioteket i Mosul plundrades, men blev på en gång satt i stånd igen. Arnould

betonade behovet av att alla ratifierar 1954 års *Hague Unesco Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict* och dess protokoll och särskilt 1999 års protokoll som gör plundring till ett krigsbrott. (se konvention och protokoll på <http://www.unesco.org/general/eng/legal/convent.shtml>)

Patriotic Act

Enligt IFLA-presidenten Kay Raseroka och andra talare, så fungerar USAs Patriotic Act som juridisk förebild för andra länder som i den nationella säkerhetens namn slår ner på fri- och rättigheter. När hon hyllade American Library Association (ALA) för dess motstånd, insåg jag att IFLA mycket väl skulle kunna göra samma sak och det skulle få en världsomspännande effekt. IFLAs kontor för Free Access to Information and Freedom of Expression (FAIFE) var faktiskt före ALA. FAIFEs pressmeddelande den 5 juni uppmanade den amerikanska regeringen och kongressen att förbättra Patriotic Act så att medborgerliga fri- och rättigheter och rätten till information skyddades. Efter att ha diskuterat behovet av en resolution vid FAIFE-kommitténs möte, arbetade flera personer tillsammans med mig för att utarbeta en slutlig resolution som uttrycker att IFLA beklagar sådan lagstiftning och uppmanar att sådana lagar skall avvisas eller förbättras. Resolutionen uppmanar nationella biblioteksorganisationer att svara till IFLAs FAIFE-kontor.

Världsmöte hot mot biblioteken?

The World Summit for the Information Society (WSIS) äger rum i Geneve 10-12 december 2003 och ett andra möte i Tunis 16-18 november 2005. Fastän IFLA har besvarat dess utkast till principdeklaration och handlingsprogram, kände få bibliotekarier till det före Berlinmötet. WSIS sponsras av the International Telecommunication Union snarare än UNESCO och risken finns att biblioteken inte bara kommer att ignoreras, utan att toppmötet kommer att koncentrera sig på tekniska frågor och stödja en företagsagenda. Abdelazid Abid från UNESCO presenterade en alternativ syn och framhöll att bibliotek behöver ses som "global offentlig nytthet" (*public good*) Jag diskuterade med mr Abid och flera IFLA-ledare och gjorde ett utkast till resolution som inbegrep Abids stycke och förde fram frågan om informationsklyftan i ett försök att påverka WSIS-debatten

Berlin var en utmärkt mötesplats, en stimulerande non-stop stad med en rik och förvirrande historia. Förändringarna i IFLAs struktur och kultur parat med mycket och hårt arbete gjorde mötet mycket fruktbart, ★

Al Kagan har tidigare rapporterat i bis från IFLA-mötet i Jerusalem (bis 2000:3) övers. Lennart Wettmark

Filterprogram ett vapen för den kristna högern

The Responsible Netizen har publicerat rapporten *Filtering Software: the Religious Connection* (<http://responsiblenetizen.org/pdf/FSRCreport.pdf>) där man noterar att samma filterproducenter som aktivt verkade för att införa filter i amerikanska skolor som villkor för statsbidrag, nu erbjuder filterprogram som är starkt influerade av värderingar hos den kristna högern. Exakt vad man blockerar är en affärshemlighet, men uppenbarligen sker det utifrån konservativa amerikanska värderingar; icke-traditionella religioners sidor blockeras, liksom sexualundervisning och politiska protester finner rapportförfattaren. Författarens slutsats är: Rather than relying on technology "fixes," we should assist young people in the development of effective filtering and blocking systems that will reside in the hardware that sits upon their shoulders.18. ★

Libraries and the Working Classes since the 18th Century

An International Conference organised jointly by Leeds Metropolitan University, the Library History Section of the International Federation of Library Associations and the Library History Group of the Chartered Institute of Library and Information Professionals (UK)

Venue: School of Information Management, Leeds Metropolitan University (UK)

Dates: Wednesday 16th to Friday 18th June 2004

CALL FOR PAPERS

Proposals for papers are invited on any aspect of library activity in connection with working-class users. The theme is not limited to libraries provided exclusively for workers. All library types, topics and themes will be considered, with the exception of those which address only current or very recent periods.

Magnus Torstensson på BHS kan ge mera information och hela inbjudan finns på Bis hemsida <http://www.foreningenbis.org/Leedskonf.html> ★

BiS-projektet uppmärksammat i Durban

Lena Lundgren

BiS' skolbiblioteksprojekt i Sydafrika avslutades formellt förra sommaren. Men när den internationella skolbiblioteksorganisationen IASL (International Association of School Librarianship) höll sin årliga konferens i Durban den 7 – 11 juli i år fick vi ett lämpligt tillfälle att rapportera om projektet för en större publik och dessutom möjlighet att återknyta kontakterna med många av våra sydafrikanska vänner.

Vi, som med hjälp av bidrag bl.a. från Svensk Biblioteksförning och ett Margit Lamm-stipendium fick möjlighet att åka, var fyra av de sydafrikanska projektdeltagarna, Zukie Jafta, Mpumi Kamango, Eliza Mosiane och Wilma Wardale samt från Sverige Catharina Engström, Maud Hell, Lena Lundgren och Kerstin Rydsjö. Adjungerade till gruppen var dessutom Ellen Hahn

Stimulerande blandning

IASL-konferensen hade lockat nästan 500 deltagare och var en viktig manifestation för skolbiblioteksverksamheten i Sydafrika men även för övriga länder i Afrika. Sibongile Nzimande, en av våra gäster vid det första besöket av sydafrikanerna i Sverige 1997, var ordförande i programkommittén och hon fick mycket beröm för det välkomponerade, spännande och innehållsrika programmet. Flera Mycket

Några representanter för det svensk-sydafrikanska biblioteksprojektet på IASL: Mpumi Kamango, Zukie Jafta, Maud Hell, Wilma Wardale och Eliza Mosiane

och Eva Rahmqvist som har kontakter i Sydafrika och som har tagit emot Zukie Jafta och Whisky Monama när de var i Sverige i våras.

Viktiga Personer hade accepterat att medverka, vilket var en viktig markering av konferensens betydelse, men vi kunde också uppfatta vissa meningsmotsättningar under diskussionerna. Det verkade i alla fall som om det förslag till skolbibliotekspolicy som Jenni Karlsson, en av initiativta-

garna till vårt projekt, utarbetat nu äntligen ska tas upp till formell behandling på nationell nivå. Jenni Karlsson var för övrigt inledningstalare och hon höll en mycket bra föreläsning, där hon nämnde vårt projekt tre gånger! Konferensen innehöll en stimulerande blandning av plenarföreläsningar, parallellseminarier och studiebesök och naturligtvis fanns där också en mindre utställning. Många ämnen som diskuterades kändes väl igen: samarbete mellan folk- och skolbibliotek, bristande intresse hos rektor och/eller övriga lärare för skolbiblioteket liksom bristen på lämpligt material och resurser över huvud taget. Den IT-fokusering, som präglade IASL-konferensen i Malmö 2000, har övergått i en mera nyanserad syn på IT:s möjligheter som verktyg i skolbiblioteket. Olika aspekter på HIV/AIDS-problematiken fick naturligtvis stort utrymme.

Vårt deltagande

Vårt deltagande bestod dels i ett seminarium, dels den utställningsmonter där Maud Hell presenterade de svenska skolbiblioteksöreningarna och där vi också fick plats med BiS-projektet. På seminariet fick de nästan sextio deltagarna, efter en kort inledning av Maud, tre utmärkta inblickar i vad ett projekt av det här slaget kan ge av inspiration och personlig styrka. Mpumi, Eliza och Wilma beskrev konkret vilka förändringar de hade åstadkommit i sina bibliotek men också svårigheter och hinder. Wilma fick för övrigt under konferensen ta emot Sandra Olen Memorial Award för utvecklingen av skolbiblioteket på Percy Mdala High School i Knysna, vilket vi förstås alla blev mycket glada över! Zukie bidrog i skriftlig form med några reflektioner ur en ”media advisors” synvinkel. Alla betonade att det var erfarenhetsutbytet, studiebesöken och de personliga kontakterna som var det viktiga. Intresset var mycket stort och vi kunde på stående fot ha dragit igång en fas 3 av vårt projekt. Vi delade ut ca 200 ex av vår projektskrift To set the ball rolling. Maud hade också en s.k. ”poster session”, som lockade en hel del intresserade och vi deltog i länderrapporteringen med ett kort inslag om situationen för skolbiblioteken i Sverige.

Flera av våra sydafrikanska vänner var med på konferensen, Lyne Metcalf (numera McLennan), Pat Magwaza, Thokoza Skosana, Rose Damon, Sandy Zinn, Nomawetu Jonas, Maureen Bopape, Motlalepula Teffo, Genevieve Hart och Mandla Maseko. Och Jan Beeton mötte vi på hotellet!

Vinter

Vi svenskar fick en rivstart när vi landade i Johannesburg (vinter och +3°!) på lördagsmorgonen efter den nattliga flygningen från London. Vi hämtades på flygplatsen och kördes omedelbart till Evas goda vän Evelyn och hennes nybyggda hus i Dobsville. Huset är ljusgrönt, pyttelitet (kök, två sovrum, litet vardagsrum) och en del av Sydafrikas ”miljonprogram”. Familjen, Evelyn och hennes tre pojkar samt Harry, har flyttat dit från Alexandra, en av de äldsta och värsta kåkstäderna. Evelyn förevisade huset med en oerhörd

stolthet och glädje och vi fick en stadig gröt- och äggfrukost. Vi pressade in oss alla, tolv personer, i den hyrda minibussen och fortsatte dagen med besök på det nya apartheidmuseet och på Whiskys fina bibliotek i Orlando East, middag hemma hos Whisky och en musik- och dansföreställning med Mbongeni Ngema på Market Theatre på kvällen. Natten tillbringade vi på KFUM i Orlando, lämpligt nog beläget bakom Whiskys bibliotek. På söndagen serverades vi en god frukost hos en familj i närheten (KFUM har ingen frukost på helgerna och det tog lite tid men besöket gav en givande inblick i ytterligare ett hem) och sedan ägnade vi ett par timmar åt Hector Pieterse-museet, som i upprörande foton och filmsekvenser skildrar skolungdomarnas uppror mot införandet av afrikaans som undervisningsspråk i Soweto i juni 1976. Redan på eftermiddagen var vi sedan tvungna att åka till flygplatsen för vidare transport till Durban.

Kapstaden

Av Durban hann vi inte se så mycket, och vi var också av säkerhetsskäl avrådda att röra oss ensamma i centrum, men vi avslutade sydafrikabesöket med två dagar som turister i Kapstaden. District Six Museum ger, förutom en färgstark bild av denna intressanta, multikulturella stadsdel centralt i staden och av apartheidsystemets råhet när den utplånades, också ett exempel på hur man kan bygga upp ett levande museum tillsammans med de berörda människorna. Malmö museum har varit behjälpligt som en annan del av Sidas kulturbistånd. Självklart besökte vi också Robben Island och fick ytterligare en skakande inblick i apartheidsystemet genom vår guide, som själv varit fånge där. Vi hann dessutom flanera i Water Front, det nya affärs- och nöjesområde som byggts upp i en del av hamnen. I strålende sol på Taffelberget skildes sedan våra vägar eftersom Eva och Ellen skulle åka tillbaka till Johannesburg och stanna där ytterligare några dagar medan det var dags för oss andra att åka hem. Till flygplatsen kom Lyne för att säga adjö, då vi inte hade kunnat hälsa på henne i Kapstaden, och det kändes som en fin avslutning på en upplevelserik vecka.

Ljusning

Vi kunde konstatera att det har hänt mycket positivt i Sydafrika sedan vi inledde vårt projekt. Det talades om att kriminaliteten nu äntligen är på väg neråt (men att den fortfarande är ett problem exemplifierades av att Sibongiles dotter hade blivit skjuten av sin pojkvän två dagar före konferensen...) och en viss ljusning kan skönjas i regeringens inställning till användningen av bromsmediciner mot HIV/AIDS. Många projekt pågår för att stärka ungdomarnas identitet och självkänsla och vi åt middag i Kapstaden på en mycket trevligt ställe med xhosa-mat och ungdomar som inredare, kockar, servitörer och underhållare. Vi tänker på våra vänner, som lever under så stor press både psykiskt och ekonomiskt, och hoppas på en lyckosam utveckling i detta spännande land! ★

OM APARTHEIDMUSEET I JOHANNESBURG

Kerstin Rydsjö

1998 var jag första gången i Sydafrika. Det var fyra år efter de första demokratiska valen, åtta år efter Mandelas frigivning ur fångenskapen. Redan då fanns museer och minnesmärken som skildrade apartheidtiden och idag har flera nya museer öppnat, ofta påkostade, mycket genomarbetade och pedagogiska. Ett exempel är det stora *Apartheidmuseum* i Johannesburg som invigdes 2001.

För vilka besökare byggs och arrangeras de nya museerna? Sydafrika arbetar intensivt på sin image som turistland, och säkert betyder turisterna mycket. Men processen att dokumentera och granska historien, att fästa minnen, levandegöra berättelser och ge stoff för djupare förståelse av apartheidtiden måste framför allt vara riktad mot den egna befolkningen. För den som är ung i Sydafrika idag är den tiden snart historia, något man inte har egen erfarenhet av. ”Segregeringen är nu där den hör hemma – på museum” säger en rubrik i *Apartheidmuseets* folder.

Att besöka museet

Museet är stort, kraftfullt och gripande. Genast i entrén anslås temat, segregeringens villkor. På inträdesbiljetten står antingen ”Vit” eller ”Icke-vit” och besökarna leds in i museet genom skilda dörrar. Väl inne och återförenade möts man av uppförstorade foton i kolossalformat, av videofilmer som berättar enskilda sydafrikaners livsöden, av filmer från stora massaktioner. Med hjälp av affischer, texter och föremål, t.ex. den förhatliga passboken, beskrivs apartheids konsekvenser för olika aspekter av människors liv. Motståndets centrala personer och organisationer skildras. I ett rum hänger 121 löpsnurar ner från taket som symboler för avrättade politiska fångar. I ett annat rum står ett fordon som man kan klättra in i. Det är en ”casspir”, ett av polisens pansarfordon som användes under demonstrationer i kåkstäderna. I ett stort, mörklagt rum visas de unika filmerna från demonstrationerna i Soweto den 16 juni 1976, då skolbarn demonstrerade mot sina usla villkor och poliser sköt och dödade 566 personer. En av de dödade var den 12årige Hector Petersen, han som nu som symbol för alla de dödade fått ett museum i Soweto uppkallat efter sig.

Vi besökte *Apartheidmuseum* tillsammans med vänner och deras barn från Soweto. Ingen av oss hade varit där förut. Att se, läsa, lyssna var omskakande och krävande. Khymo, fem år, och jag tog en paus och sökte oss mot solskenet och den friska luften. Vi ploppade stenar i en liten damm vid utgången och upptäckte att i museets sista rum var väggarna av dubbelt plexiglas och i utrymmet däremellan låg små böcker. Grundlagen, *The Constitution of the Republic of South Africa, 1996*. Khymo upptäckte att det fanns hål i glaset där man kunde plocka ut böcker – det var OK att förse sig. Hon såg till att vi alla fick var sin bok.

Workshop om apartheid

På IASLs konferens i Durban, andra stationen på Sydafrikaresan, mötte vi *Apartheidmuseum* igen, i en workshop med titeln *Outcomes-based education and resource-based learning: teaching apartheid*. Emilia Potenza, konsult och museipedagog, berättade att historieämnet under en period varit frivilligt, vilket lett till att allt färre studerande valt ämnet i sin examen. Många har känt oro för vad detta skulle kunna leda till av okunnighet och glömska. Nu är historieämnet tillbaka som obligatoriskt ämne och i de nationella prov för examen som ska genomföras i slutet av 2003, kommer alla elever att få besvara frågor som rör perioden 1948-1994 i Sydafrikas historia. Som stöd för lärare och elever inför dessa prov har därför undervisningsdepartementet i provinsen Gauteng, där Johannesburg ligger, samarbetat med *Apartheidmuseum*. Under året ger man vid sex tillfällen ut en tidning, *Understanding Apartheid*, som medföljer som bilaga till de stora dagstidningarna *The Star* och *Pretoria News*. Tidningarna har olika teman och fokus på olika skeden av historien, och källorna har skilda ursprung och är valda så att läsarna får öva sig i kritisk läsning och värdering av texter och bilder. I workshopen arbetade vi deltagare med materialet så som det är tänkt att användas av lärare och elever och reaktionerna var mycket positiva. Emilia Potenza berättade att arbetsgruppen klarat av att ta fram materialet trots stor tidspress och att man påverkats och stimulerats av internationella forskare som Edward Said.

Kritiska röster

Ett museum som *Apartheidmuseum* är inte avslutat. Det är inte heller okontroversiellt. Kritiska röster säger att det framför allt är en sida av motståndet mot apartheid som lyfts fram, och att t.ex. de vita som deltog i kampen inte synliggjorts. Några artiklar i tidningen *Mail & Guardian* talar å andra sidan om ett museum skapat av vita liberaler, med smutsiga pengar. Historien med pengarna får jag förklarad av Emilia Potenza. Två bröder, Solly och Abe Krok, skapade sig en förmögenhet under apartheidtiden, bland annat genom att saluföra ett preparat som blekte mörk hudfärg. När de senare ville vara med och satsa pengar i ett Casino blev villkoret att de också skulle satsa pengar i någon social verksamhet. Resultatet blev *Apartheidmuseum*. Tanken svindlar! Segregeringen är förpassad till museer som skapats av pengar som hade segregeringen som sin yttersta förutsättning. Hur läser den museet som fick sin hud förstörd av brödernas blekmedel? Apartheidsystemet är avskaffat men inte dess konsekvenser. Jag minns citatet av Mandela, på den vita vägen:

To be free is not merely to cast off one's chains, but to live in a way that respects and enhances the freedom of others ★

Kan man driva ett samarbetsprojekt med skolbiblioteksutveckling i ett så stort land som Sydafrika? Vid den internationella skolbibliotekskonferensen i Durban i Sydafrika (IASL) fick jag anledning att fundera över den frågan. 1998 var Kalmar stadsbibliotek värd för två bibliotekarier från North West Province i Sydafrika. Det var i början på Bis skolbiblioteksprojekt i Sydafrika. På konferensen i Durban träffade jag Kalmars två gäster, Maureen Bopape som har ansvar för skolbiblioteken i sin provins och Eliza Moziane, en engagerad skolbibliotekarie i Mmabatho. Hur stort det här arbetet är förstår man när man får höra att Maureen i North West Province har ansvar för 2 247 skolbibliotek.

Vad har hänt sen dess? Skolbiblioteken i Sydafrika utvecklas. År 2000 hade det nya Sydafrika ökat sitt antal skolbibliotek med 3 % men utvecklingen behöver gå snabbare. Men att förändra tänkandet och utvecklingen är en långsam process. Men det har tagits viktiga steg på vägen mot lärandet och bibliotekens roll i detta. Ännu har man långt att gå för att ge alla elever samma möjligheter. Men det finns ett nationellt ramverk som främjar en sådan utveckling. Och nu har man också startat en läsrörelse, Masifunde Sonke.

Jenni Karlsson nämnde i sitt inledningsanförande på konferensen också vårt svensk-sydafrikanska biblioteksprojekt som redovisas i *To set the ball rolling, Library Project for Young Learners (LPYL): a Swedish-South African school library project 1997-2002*. Karlstad: Bibliotek i Samhälle.

Vid seminariet om skolbiblioteksutveckling som Bis höll, poängterade Eliza att det var viktigt att man vet vad man ska ha skolbiblioteket till. Man behöver göra en skolbiblioteksplan och den ska följas upp och revideras varje år. Att söka samarbete med andra (folk)bibliotek i närheten är också ett sätt att utnyttja gemensamma resurser. Viktigt är också att träffa kolleger och att anordna workshops. Eliza har anlitats mycket för detta och strax efter konferensen för hon hem för att planera för nästa workshop.

Efter BiS-seminariet var det många skolbibliotekarier från Sydafrika som undrade om vi inte kunde starta fler projekt som deras skolbibliotek kunde delta i. Vi kunde bara ge dem råden att ta kontakt med sina skolbibliotekskonsulenter, samarbeta med kolleger och ta initiativ till workshops. Detta är en bra början och en bra fortsättning. ★

Catharina Engström

Breaking down barriers – ett relevant tema

*Mpumi Kamago var en av dem som representerade projektet i Durban
Foto: Maud Hell*

Några intryck från två dagdelegater, adjungerade till BiS-gruppen på skolbibliotekskonferensen den 4 - 7 juli i Durban, Sydafrika.

När svenska och sydafrikanska bibliotekarier redovisade sina erfarenheter från projektet "Library Project for Young Learners", som pågått i sex år, befann vi oss i den talrika åhörarskaran. Resultatet av detta utvecklingsprojekt för bibliotek med små resurser är imponerande. De flesta skolbibliotek lever med knappa resurser. En stor hängivenhet och vilja finns bland de lärare och bibliotekarier som arbetar för att skolbiblioteken skall fungera och erkännas som viktiga verktyg i utbildningen. Satsningen på att utveckla den mänskliga kapaciteten och kompetensen i stället för att förlamas av dålig ekonomi och utrustning har inneburit klara förbättringar. Projektets idéer är realistiska och har varit genomförbara på de flesta håll. Redovisnings-

tiden på seminariet var dock tyvärr alltför knapp. Intresset var stort bland åhörarna, rummet surrade av funderingar, och även om web-sida, informativ utställning och delegaternas närvaro under veckan kunde ge enskilda svar, var det mycket synd att tiden för koncentrerade frågor och diskussion var alltför kort.

Efter konferensen fick vi tillfälle att göra ett besök på ett av projektets skolbibliotek, det vid A.B. Xuma Primary School i Orlando East, Soweto. Lärarbibliotekarien Mphumi Kamango arbetar full tid (40 elever i klassen!) och sköter dessutom skolbiblioteket. För henne har utbytet av erfarenheter, uppbygganden av nätverk och organisatoriska nyordningar initierade av projektet varit ett ovärderligt stöd för att orka med arbetsbördan och orka ställa krav för att klara verksamheten. Regeringens system med s.k. media advisors på regional nivå har betytt mycket för spridandet av enkel bibliotekskunskap på lokal nivå och hon framhöll särskilt vikten av den lokala bibliotekskommittén. Den består av en grupp frivilligt engage-

rade lärare, föräldrar och andra, som gör en stor insats både med de praktiska biblioteksuppgifterna, arbetet med planering och som påtryckargrupp gentemot beslutsfattare. Målet är en anställd skolbibliotekarie. Viktig är också närheten till Orlando East Public Library och kontakten med barnbibliotekarien Whisky Monama (som också deltog i projektet). De stöder varandra i stort och smått, från t.ex. knep med färgbeteckningar som underlättar för barnen vid utlån och vid uppsättning av böcker i hyllorna till kampen för bättre resurser.

För oss framstod LPYL verkligen som ett klot, som rullar vidare i både svensk och sydafrikansk biblioteksverksamhet och i Sydafrika är det en del av den framtidsstro, som trots alla stora svårigheter finns i detta land, där man för bara knappt tio år sedan fick en demokratisk regering och rösträtt för alla landets medborgare.

Ellen Hahn, kultursekreterare, Tyresö Kultur

Eva Rahmqvist, kulturassistent, Vallentuna Kultur & Bibliotek

Det kubanska biblioteket - i väntan på att bli intervjuat av CNN

Eliades Acosta Matos

Efter de hårda domarna i våras mot dissidenter på Kuba har bl a EU intagit en frostigare hållning mot Kuba. Hur skall man förstå den kubanska reaktionen? Vilken är USAs roll? Hur skall man värdera bristen på yttrandefrihet i relation till de kubanska ambitionerna att fördela sina knappa resurser rättvist? Kubafrågan har diskuterats flitigt i bis (se bibliografin i slutet av artikeln!). I den här artikeln ger en företrädare för det kubanska biblioteksväsendet - Eliades Acosta Matos, chef för det kubanska nationalbiblioteket "Jose Marti" - sin syn på de "officiella" och de "oberoende" biblioteken på Kuba. Anförandet höll han i somras i Kanada inbjuden av kanadensiska och amerikanska bibliotekarieföreningarnas gemensamma möte.

Den kubanska bibliotekarien av kött och blod är en person – nästan alltid en kvinna – som sällan väcker intresse bland den ökande mängden journalister och andra som i sitt skrivande ägnar sig åt den kubanska verkligheten. Om den sanna verkligheten om ön sällan återges med objektivitet i den stora press som kallar sig "fri och professionell" skall man inte bli förvånad att föga är känt om de tolv tusen informationsspecialister som upprätthåller denna viktiga samhällsservice i ett fattigt, förföljt och av det mäktigaste landet i världshistorien ekonomiskt blockerat land. Som om det vore ett kriminellt land, en nation som bär på en för andra nationer dödlig sjukdom genom att visa att en annan bättre värld är möjlig.

Det är märkvärdigt att konstatera att, trots denna vidriga kriminalisering av ett helt folk, denna hårda förföljelse av ett socialt projekt som djupt revolutionerat de strukturer av utestängning och orättvisa som den stora majoriteten av den kubanska befolkningen lidit under, så är sanningen att Kuba har de bästa siffrorna när det gäller skolgång i tredje världen och ligger även över många utvecklade länder. Kuba lider inte av analfabetism, har världens högsta antal lärare per elev och har av

UNESCO erkänts som ett av de utbildningssystem som med högst kvalitet förbereder sina studenter. Inget av detta betyder något för dem som kritiserar och anklagar Kuba.

Det betyder inget att inga kubanska barn måste tigga på gatan för att överleva eller att undervisningen är gratis och tillgänglig för alla från förskola till universitet. Och att samma sak gäller hälso- och sjukvården. Detta är strängt taget irrelevant, liksom det är irrelevant att kubanska barn och ungdomar inte skjuter på varann i skolorna och heller inte mördar sina lärare i klassrummen.

Det betyder inget att fr.o.m. september i år man har en lärare per tjugo elever, en nivå som bara Danmark är i närheten av med sina 25 elever per lärare. Det betyder inget att i våra nätverk av skolor finns sex tusen skolbibliotek eller att de 2002 hade 50 000 datorer, TV-apparater och videor, inklusive de nästan tusen landsbygds-skolor som inte kan räkna med elektricitet, utan använder solcellspaneler. Eller om dessa skolor tillhörde de 173 skolor som har öppet varje dag för att ta emot bara en elev, eftersom de bor på mycket avlägsna platser. Inget av detta betyder något.

Det betyder inget att vi har en i förhållande till folkmängden högre andel folkbibliotek på Kuba än i Italien och att dessa uppfyller Unescos rekommendationer. Att nästan tre böcker per invånare finns tillgängliga, att förra året mer än åtta miljoner (av elva) har fått service i vårt

biblioteksnätverk och att man kan köpa de billigaste böckerna i världen på Kuba. Allt detta för att ge service åt till alla kubaner, inte den privilegierade eliten, inte de som har största köpkraften. Inget av detta är viktigt, trots att dessa framsteg, som kubanerna är så stolta över, har utvecklats under ett fyrtiotreårigt krig.

Blockaden

Den senaste tidens restriktioner av den amerikanska regeringen av planerna för utbyte av idéer och akademiska projekt har bekräftat att blockaden inte har några gränser och deras försäkran om det motsatta bara är retorik. Förbudet att resa till Puerto Rico, som ju är amerikanskt territorium, för den kubanska bibliotekarieföreningen (Unión a bibliotecarios cubanos) utgör ett hinder att delta i fortbildning och konferenser och läggs till tidigare förbud som drabbat kubanska kulturorganisationer, som Cubarte och Nationalbiblioteket, som inte tillåts abonnera på litteraturdatabaser som SAFARI och OCLC. Det är utan tvivel så att det under blockadlagarna är omöjligt att utveckla ett normalt liv och det gäller alla.

I själva verket har vi kubaner under ett halvt århundrade levt under exceptionella villkor. De av oss, som i likhet med mig är yngre än femtio år, har fötts och vuxit upp under blockaden och vi

har haft barn och barnbarn som också fötts under blockaden. Hotet om att vi skall få uppleva en utländsk militär aggression, som skulle göra ingrepp in på vår egen kropp, har aldrig övergivit oss på alla dessa år. Under tiden har en stor del av den ”fria och objektiva” pressen ägnat sig åt att granska alla vinklar och vrår, att utan medkänsla raserat det gigantiska arbetet för social rättvisa, som vi utvecklat under så svåra omständigheter och skapat ett sorts Kuba, som är det eländigaste av planetens eländiga ställen. På senaste tiden har en avdelning av detta infernala artilleri haft sikten inställt på det arbete som kubanska bibliotek och bibliotekarier utför.

Vad anklagas vi för? Vad är det för dödssynder vi begått och som gjort att vi förtjänat de hårdaste straff av dessa obarmhärtiga domare?

FAIFE-granskning

Kuba är det enda av de nästan 200 länder som utgör FN, som förtjänat uppmärksamhet från FAIFE (Committee for the Free Access to Information and Freedom of Expression) inom IFLA i form av en särskild analys och två specialrapporter, en 1999 och den andra 2001. Vi har haft äran att under ett och samma år ta emot två stora delegationer från American Library Association och FAIFE, som fritt reste runt i landet och besökte dess bibliotek, de äkta liksom de falska, och intervjuade alla de ville, bl a författare, bibliotekarier, bokhandlare och folk i stan. Medan Mrs Susan Seidelin, director i FAIFE, rörde sig bland hyllorna på våra bibliotek med en lista i handen och förgäves sökte efter den utlovade frånvaron av ”censure-rade” titlar och författare, så fanns en engelsk stipendiat, Mr Stuart Hamilton, ”inkognito”, inte olik en Graham Greene-karaktär, på Havannas gator och intervjuade sådana som med en förtjusande eufemism som skapats av propaganda och psykologiskt krig mot Kuba kallas ”oberoende bibliotekarier”

Trots den misstänksamma fixeringen

vid Kuba, som om det skulle vara det land där frihet och intellektuella rättigheter behandlas sämst, som om Kuba, och inte USA, skulle vara det land som oftast pekas ut på FAIFES hemsida för skandalösa brott mot sådana fri- och rättigheter, som om man på Kuba skulle bränna och förbjuda böcker av Mark Twain, Alice Walker och Isabel Allende, så som sker på vissa ställen i USA eller som om det vore ett rimligt inslag i den nationella debatten att diskutera om man skall ha Harry Potter på hyllorna i biblioteket. Trots det är det värt att komma ihåg att världens informationssamfund med 86 % av rösterna i IFLAs generalförsamling sommaren 2001 i Boston efter ett föredömligt gemensamt framfört förslag av amerikanska och kubanska bibliotekarier, på ett entydigt sätt tog ställning mot de s.k. oberoende biblioteken.

”Att uppmana USAs regering att med generositet dela med sig av informationsmaterial till Kuba, speciellt till de kubanska biblioteken och inte bara till ’enskilda oberoende personer och organisationer’ som representerar USAs politiska intressen”

Oberoende?

Det är inget tvivel om att delegaterna i Boston, som röstade för resolutionen, ansåg att man inte kan vara oberoende och samtidigt representera en bestämd stats intressen. Det spelar ingen roll om det är USA eller kungariket Tongo. Vad är det man egentligen vill betona genom adjektivet ”oberoende” tillsammans med substantivet ”bibliotekarie” i detta kubanska sammanhang?

För det första, så tas det för givet att övriga kubanska bibliotekarier, dvs alla de tusen som utbildat sig under flera år och sedan tagit sin examen för att kunna verka i sitt yrke; ett arbete som äger rum under mycket ogynnsamma förhållanden, men med en beundransvärd kreativitet och i en självuppförande anda för att vårt land skall kunna ha ett av världens högsta utbildningsnivåer, att dessa är ”officialista” (”regim-

trogna”) bibliotekarier, av den enkla anledning att de får sin lön av regeringen. Vad skall man då, med samma logik, kalla den överväldigande majoriteten bibliotekarier över hela världen som ju arbetar i den offentliga sektorn i sina respektive länder, dvs får lön från sina styrande, under förutsättning att dessa är i stånd att betala och inte ser sig tvingade att skära ner på budgeten, så som nu händer i världens rikaste land.

Å andra sidan - om det avgörande kriteriet för att kalla en del bibliotekarier ”officialista” och andra ”oberoende” skulle vara vem som betalar för tjänsten, så kan de senare inte kallas så eftersom de inte arbetar åt den kubanska staten, utan åt USA, som övertygande har visats och bekräftats av de ”oberoende” inför de utländska bibliotekarier som har besökt dem. De vet, och ovedersägliga bevis finns, om priset för deras tjänster, om den utrustning de får, om de böcker som har levererats direkt hem i bilar från USAs intressekontor i Havanna och om de generösa viseringar som de och deras familjer får för att kunna emigrera som en belöning för deras tjänster.

Dessutom, om kriteriet som gäller för att framhäva den ena eller den andra beror på den ideologiska hemvisten som var och en har, så blir det ännu svårare. Den överväldigande andelen kubaner stöder revolutionen. Om så inte vore fallet, skulle det inte vara möjligt att motstå så många års belägring, blockad och aggressioner, som är resultatet av terroristattacker - som t ex den 1973 i Barbados ända till invasionen i Grisbukten, 1961, kärnvapenhoten 1962 och spridningen av pest och sjukdomar. De kubanska bibliotekarierna och deras organisationer stödjer revolutionen och det proklamerar vi högt och tydligt, eftersom vi känner oss stolta. Den är en rätt vi tar oss och inte skäms över. Inte en enda viktig intellektuell, inte en informationsspecialist eller en enda författare har man lyckats rekrytera till denna subversiva kampanj. Är dessa ”oberoende bibliotekarier” kapabla att

visa att de inte arbetar för att bringa revolutionen på fall, att de inte mottar politiska order och miljonbidrag av enheter i den amerikanska regeringen, som i fallet "Freedom House" och USAID, för att nu bara nämna vad som har blivit offentliggjort, och att de inte snarare agerar som konspiratörer än bibliotekarier och bryter mot landets lagar i sin tjänst hos utländska, fientligt sinnad makt?

Straffbar kränkning

Det är faktiskt så att paragraf 180 i den amerikanska lagen stadgar tio års fängelse för den som verkar i landet eller på amerikanskt territorium för en främmande makt som är fientligt sinnad mot USA, något som James Petras visat i några nyligen publicerade artiklar. I kubansk lag, likaväl som i amerikansk, utför den "icke-behörige inom yrkesområdet" en straffbar kränkning och det utgör det att utropa sig till "chef" för ett bibliotek och bedrägligt tränger in inom ett yrkesområde och får ekonomisk utbyte av det. Dessa "modiga och kämpande frihetsskämpar", som deras försvarare gärna vill kalla dem, tjänar på en månad, i sina hus, utan att arbeta, 2,2 gånger vad jag tjänar som chef för Kubas nationalbibliotek med uppgift att ge daglig service åt 400 brukare och bevara en samling på över 3 miljoner dokument.

Diskuterar vi yrkesfrågor, som hänger ihop med de allmänna principer som vi alla delar i vårt ädla yrke eller är det frågan om en politisk diskussion som hänger samman med handlingar som politiska aktivister gör i tjänst hos det totala krig som tio på varandra följande amerikanska regeringar genomför mot den kubanska revolutionen?

Om vi är överens om att vi nu inte diskuterar tillämpning och uppdatering av Deweysystemet eller metadata eller frågor kring bevarandet av bibliografiska eller digitala nationella arvet eller vägar som är nödvändiga att ta för att stärka samarbetet mellan bibliotekarier på Kuba, i Kanada eller USA, vad skall vi då diskutera när man - trots överens-

kommelsen i Boston - envisas att kalla dem som inte alls är oberoende för "oberoende bibliotekarier". Man åberopar principer man inte åberopar när det gäller USAs regering, som med sina lagar gentemot Kuba kränker principen om det fria flödet av idéer och information. Därmed fördömer man offret, eftersom det är litet och svagt istället för att fördöma förövaren eftersom den är stor och mäktig.

Det handlar om politik

Det råder inte minst tvivel: det handlar inte om fackfrågor, utan om politik. Därför undrar jag om yrkesorganisationer som de arrangerat denna konferens, måste flytta sina positioner från yrkesområdet och politisk ställning i den ena eller andra riktningen. Och jag skulle vilja tillägga: skulle de kunna ta ställning till den interna situationen på Kuba, utan att till att börja med ta med i bilden de yttre faktorer, blockaden och förnyade trakasserier från den amerikanska regeringen. Skulle dessa organisationer vara beredda, med detta prejudikat, att anta uttalanden och ta klar ställning till de otaliga problem som fräter på den moderna världen? Skulle de göra det i Israel-Palestina konflikten, eller i det oavslutade kriget mot det irakiska folket? Har de gjort det för att fördöma ett krig som det här som orsakar inte bara tusentals oskyldiga offer bland civilbefolkningen för att tillgodose intressena hos det militärindustriella komplexet och det transnationella oljebolagen, men också förstörelsen och plundringen av nationalbiblioteket, nationalmuséet och dussintals andra viktiga centra som tillhörde världsarvet?

Kampanjens slutmål

Nu har kampanjen mot Kuba som slutmål att skapa ett gynnsamt klimat för att isolera och misskreditera landet för att kunna anfalla det militärt. De reaktionära exilkubanska kretsarna i Miami har arbetat frenetiskt för att skapa det hat och frustration som blommade ut och ledde till den enda aktion i världen till stöd för kriget mot

det irakiska folket, "Irak nu, Kuba senare". En militär aggression mot Kuba är, säger de, enda sättet att "lösa" problemet Kuba. Genom att hävda det förenar de sig med USAs regering, när den ännu mer drar ner på de redan små kulturella och akademiska utbytena med ön och också med EU för att i praktiken hindra dem. Det är ett tyst medgivande av ett nederlag för tanken om utbyte med Kuba på en mellanfolklig nivå. Vad återstår för dem sedan, efter att utan framgång ha använt alla möjliga metoder, så när som bomber och invasion med tusentals kanske miljoner människors liv som offer och inte enbart kubanska?

Alltsedan de forna dagar då kubanerna slogs praktiskt taget ensamma i trettio år för sin frihet, är vi ett land som inte förlitar oss på andra regeringar, utan på andra människor. Vi vet att genom hela vår historia har vi mött mycket mod och solidaritet från det amerikanska och kanadensiska folket. Det är det vi förväntar oss i detta tragiska ögonblick, fullt av fara, när mänsklighetens öde åter igen skall aktualiseras på en karibisk ö.

Detta är vad vi har förhoppningar om från de kollegor som deltar i denna konferens. Detta är vad tusentals äkta kubanska bibliotekarier känner och längtar efter, bibliotekarier som aldrig varit eller kommer att bli intervjuade av de stora informationsspridande medierna, utan i detta ögonblick är sysselsatta med att hjälpa våra barn att upptäcka det oförglömliga nöjet i att ta del av den första boken. ★

Översatt från en engelsk version av den spanska originaltexten av Lennart Wettmark. Översättningen granskad och korrigerad mot den spanska originaltexten av Siv Wold-Karlsen

Olof Palmes Internationella Centrum och liberala Silc har stött de "oberoende" biblioteken. Varför? bis frågade och har - än så länge - bara fått svar från Silc. Vi räknar med att återkomma med fler inslag i ämnet i kommande nummer.

Silc:

Vilken yttrandefrihet finns när staten äger alla massmedier?

1. Hur ser ditt/ert engagemang för de oberoende biblioteken ut?

Silc bidrar med böcker till Kubas fria bibliotek så att även kubaner ska ha möjlighet att läsa George Orwell, Astrid Lindgren, Zoe Valdez och Mario Vargas Llosa mfl viktiga internationella författare som inte publiceras på Kuba och som inte finns att få tag på i de offentliga biblioteken.

Dessutom arbetar vi med att bilda opinion för att de 13 fria bibliotekarier som dömdes till långa fängelsestraff i april ska släppas och tillåtas fortsätta med sin verksamhet. Under hösten kommer vi att inleda ett utbytesprogram för svenska och kubanskabibliotekarier.

Om den kubanska regeringen ger henne utresetillstånd kommer vi även ha Gisela Delgado Sablon på besök under bokmässan i Göteborg. Hon är ordförande i nätverket av fria bibliotek och en av de främsta aktivisterna för ett fritt kulturliv på Kuba. Hennes make Hector Palacios dömdes i april till 25 års fängelse för sitt arbete i demokratiörelsen. Precis som de andra 74 demokratiaktivisterna som dömdes i april är Hector Palacios erkänd av Amnesty International som samvetsfånge.

2. Är det ett problem i sammanhanget att den amerikanska regeringen, som på ett oblygt sätt agerar mot Kuba, verkar vara starkt engagerat även när det gäller att stödja dessa bibliotek?

Jag kan inte förstå hur offentligt stöd till bibliotek kan vara ett problem, om det så är från USA, Sverige eller någon annan. När gjorde för många böcker skada? Problemet är att den kubanska regeringen är rädd för böcker som avslöjar förtrycket och ännu mer rädd för dem som vågar låna ut dessa böcker. Fidel Castro vet att ju fler kubaner som vågar stå upp mot förtrycket desto kortare tid har hans regim kvar.

3. Vilka exempel på den kubanska censuren har särskilt upprört dig/er?

Artikel 53 i den kubanska konstitutionen. Den lyder: "Medborgarna erkänns yttrande- och pressfrihet i enlighet med målen i det socialistiska samhället. De materiella förutsättningarna för förverkligandet ges av faktumet att press, radio, television, biografer, och andra massmedier är i statlig eller social ägo och i inget fall får vara föremål för privat ägande, vilket i sin tur garanterar dess användande i det arbetande folkets och samhällets intresse."

Faktumet att det är förbjudet att starta tidskrifter som Bleck, Arena, Liberal Debatt, Tidskriften bis och Din trädgård på Kuba gör att det inte behövs någon censur. Vilken yttrandefrihet finns det när staten äger alla massmedier? Vem ska staten censurera då, sig själv?

4. Vilken är er/din drivkraft för att engagera er/dej i Kubafrågan?

Att även kubanerna har rätt till yttrandefrihet och demokrati. Dessutom har jag känt Hector och Gisela och flera andra såväl fängslade som fria demokratiaktivister i många år och är en stor beundrare av deras arbete. Kampen för fri kultur är den viktigaste formen av kultur. ★

Erik Jennische

generalsekreterare för Svenskt internationellt liberalt centrum, Silc

Skrivet i bis om Kuba på senare tid:

Vems är de kubanska bibliotekens vänner? Inlägg av Ingrid Atlestam, Friends of Cuban Libraries, Ann Splanese, John Pateman i **bis 1999:3**

Debatten om yttrandefrihet och bibliotek fortsätter. Berith Backlund sammanfattar. Jan Ristarp, FAIFE, kommenterar. **bis 1999: 4**

Om yttrandefriheten på Kuba. Lennart Wettmark **bis 2000:4**

En resolution och 21 inlägg om yttrandefrihet och Kuba. Resolution i Wien vid ett internationellt möte med "progressiva" bibliotekarier och efterföljande diskussionslisteinlägg. **bis 2000:4**

Böcker behövs till folkbiblioteken. Eva Björklund. **bis 2001:1**

Kubafrågan skapar turbulens på nätet. Lennart Wettmark **bis 2001:1**

Möte med årets Aniarapristagare

Tommy Sundin

På årest bok- och Biblioteksmässa fick Lars Gustafsson motta årets Aniarapris utdelat av Svensk Biblioteks-förening. Tommy Sundin - bibliotekarie i Umeå - fylls av ambivalenta känslor

Foto.
Ulla Montan

Den 9 juni 1980 rämnade muren slutligen. Nu menar jag inte den maktfullkomliga välfärdsstats mur som Lars Gustafsson genom sin romansvit från 1970-talet anade sprickor i. Nej, muren som brast var herr Gustafsson själv.

Landets biblioteksfolk hade samlats till årsmöte i Västerås och middagen skulle avätas i den ljumma försommarkvällen. Vi forslades i lövad målarbåt till ön Elba och restaurangen där. I fören stod middagstalaren, stadens egen författare. Vit linnekostym och stråhatt. Stursk och stolt, som lekte han

Strindberg. Hur maten smakade kommer jag inte ihåg, men jag minns att vi saknade ruttna tomater. För det gemena tal som presterades saknar motstycke i taktlöshet. I svallvågorna efter kärnkraftsomröstningen hånades den till nittio procent kvinnliga församlingen för sitt nej. Med fnysande förakt raljerade Gustafsson över "den principiella rädslan" för tekniska landvinningar som han uppenbart ansåg vara förhärskande bland middagsätarna. Burop och visslingar eggade bara hans triumfatoriska retorik.

Som vi ändå hade älskat honom! Redan diktsamlingarna från tidigt 60-tal. Öfre Slottsgatansvit i *Ballongfararna* och hunden, minns ni "Hunden" ur *En förmiddag i Sverige* från 1963? Den som snörrätt sprang ut över isarna som ett svart nystan och försvann i horisontens dis. Som ville den inte hålla med om att "det finns inget lugnare land än det här", som ville den bort från tingstensk värdegemenskap och hedenisunt förnuft. Ännu var protesterna vaga, bara en gnagande oro. Kommer ni ihåg hur det alltid blåste i diktsamlingarna? Sedan det stora publika genombrottet med romanerna som han själv skapade ett sammanhållet system av och gav namnet Sprickorna i muren. Där stormade det! Höststormarna från 1969 rensade luften i samhällskroppen med jämna mellanrum genom alla fem romanerna. Och som en fullbordan av symboliken bodde han den tiden på kyrkbacken i Västerås i ett hus vid Blåsbogatan. Själv hade jag då min tjänstgöring förlagd till Stifts- och landsbiblioteket i staden och ofta mötte jag honom i karakteristisk flaxande gångart - ett med de virvlande höstlöven i snålblåsten längs Östra Kyrkogatan. Det lade ytterligare en dimension till min läsning.

Friheten, sanningen och kärleken. Det var inga småskaliga begrepp Gustafsson avhandlade i sina romaner. Muren blev metaforen för rådande maktförhållanden med definitiv ofrihet och kärlekslöshet uttalat på lögnaktighetens språk. Men med ideliga omtagningar - "Vi börjar om igen. Vi ger oss inte" - hittades den ena sprickan efter den andra och genom dem kunde trots allt en gnutta frihet, kärlek och sanning sippra fram.

Den yttre romankompositionen saknade heller inte storlitterära repliker. I första delen, *Herr Gustafsson själv*, sägs han befinna sig i mitten av sin levnads bana och i flygplanet från Frankfurt till Berlin lägger han sitt huvud i famnen på en rödhårig, moderlig och revolutionär filosofidocent som blir såväl hans ledsagande Vergilius ned genom helveteskretsarna som hans åtrådda Beatrice. *Yllet* inleds med blickar över Alcatraz på sin höga bergö - ett slags skärseldsberg. Att tillfällig frånvaro av smärta hos den cancersjuke biodlaren i sista delen får vara en något småskalig representation av paradiset ska kanske tolkas som att Dante-referensen trots allt bara är en mindre viktig litterär lek.

Gustafsson, Herdin, Troäng och Westin heter huvudpersonerna i fyra av romanerna. Alla med förnamnet Lars och födda den 17 maj 1936. I *Sigismund* saknas Lars men där figurerar i gengäld en berlinsk konstnärinna med de rätta initialerna: Laura G.

Hur var det egentligen möjligt att bli så förtjust i denna egocentriska, pretentiöst inramade och ämnesmässigt storvulna romanlitteratur? Jag tror det har att göra med den politiska tidsandan. Krav ställdes på engagemang, politisk medvetenhet och tydliga ställningstaganden. Lars Gustafsson kände sig illa trängd och, som han senare beskrev situationen, fräntagen privilegiet att formulera problemen. Mot sin vilja pressades han vänsterut. BLM anklagades med Gustafsson som redaktör för marxistisk sektarism. Till stor del är romanerna präglade av en författarens personliga kris och när jag nu läser dem på nytt slår det mig hur mycken sorg där finns. Sorg och vemod, men ingen vrede. Själv minns jag tiden som glad och optimistisk. Visst fanns mycket att förfäras över och nog var vi arga på USA-imperialismen, Tage och Geijer och andra av Lyndons lakejer, men sorg var inte vad vi kände. Allt var så befriande enkelt och svart eller vitt. Men vad Gustafsson faktiskt erbjöd var vila från denna enkelhet. En motbild till den förhärskande enögdheten. Han gav inte upp trots vantrivsel i tiden. Med en blandning av filosofiskt skarpsinne och barnslig omedvetenhet angrep han verkligheten prövande och problematiserande. Det fanns en spänning i böckerna mellan det förnuftiga, för att inte säga förnumstiga och det fantasifulla. Mitt i all samhällsskildring fanns där också ett självprövande identitetssökande som ledde till hemkomst i det västmanländska landskapet. Väster Våla, Trummelsberg, sjön Åmänningen - alla barndomens orter målades fram med stor kärlek. Också själva kärleken och döden och dylikt existentiellt "tjafs", som inte ansågs höra politiken till, blev vi åter påminnda om.

Men mot slutet av 1970-talet släpptes Lars Gustafsson loss ur det obekväma politiska greppet. Vinden blåste allt mera luft under reaktionens vingar. Aktiespekulation, finansvalpar, Timbro, marsch under "blå" fanor i SAF:s 4-oktoberrörelse och Ja till kärnkraft - allt tycktes finna genklang i Gustafssons politiska själ.

Verk och upphovsman ska förstås hållas isär. Fast när verket så grundligt smittas av sin upphovsman? När realiteten inte längre segrar och programmet lyser igenom. Jag har försökt hitta tillbaka. Men i memoaren *Ett minnespalats* (1994) såg jag bara nostalgisk skrytsamhet och *Windy berättar* (1999) kändes gles och intetsägande.

Visst lever *Yllet* ännu - filmatiserad och ny i pocket - men sveket på ön Elba kan jag nog aldrig komma över. ★

Bibliotekens folkbildnings- arbete inget elitistiskt projekt!

Ett samtal om bibliotekets roll i Arvika

Den 8 juli 2003, i Arvika stadsbiblioteks sammanträdesrum samlade bis fyra arvikabor för att diskutera bibliotek i allmänhet och kommunens bibliotek i synnerhet. Deltog gjorde Majken Magnusson, bibliotekschef sedan 1983, Ulla-Carin Stenberg, vuxenutbildningsbibliotekarie, Torgny Karnstedt, författare och under många år aktiv biblioteksbevakare inom Författarförbundet samt Nils-Gunnar Andersson, gymnasielärare och (s)-ordförande i kulturnämnden. Ur en eftermiddags engagerade samtal om folkbildning, mediaurval, GATS, skolbibliotek och annat har denna artikel i bis uppstått.

bis: I en magisteruppsats från Bibliotekshögskolan från 2002 * kan man läsa om hur folkbildningstraditionen påverkar bibliotekens arbete. Enligt uppsatsförfattarna riskerar den leda till att man ser en användare som är ”omedveten om sitt eget bästa och sina behov av bildning. En kulturellt kunnig och medveten ’elit’ presenterar ett kulturutbud som anses vara av högre kvalitet än vad användaren annars kunnat tillgå”. Hur tycker ni att den här uppfattningen stämmer på er vardag i Arvika?

Ulla-Carin: Det där reagerar jag på omedelbart. Det är en okunnig nidsbild. Till vår profession hör att se individen framför oss och möta henne på den nivå där man uppfattar att det finns ett behov. Det finns ju ett oändligt antal möjligheter. Sen är det den personens sak att ta tag i det han eller hon behöver.

Torgny: Är det inte så att det i den tidigare bibliotekarieutbildningen fanns en hög medvetenhet om bibliotekens demokratiska värde i samhället och att man också lärde sig en hel del om bibliotekens funktion och slog vakt om det? Då var man inriktad på att arbeta på folkbibliotek. I en undersökning från mitten av 1990-talet visade sig att en mycket liten minoritet ville arbeta på folkbibliotek. Är man inställd på att arbeta på t ex företagsbibliotek så har man inte tillägnat sig folkbildningsbegreppet. I det ligger ju en medvetenhet om vilka värden som ligger i att värna om en demokratisk samhällsstruktur. Att ha kunskap om vad som är ’god kvalitet’ tycker jag hör till utbildningen.

Nils-Gunnar: Är det en motsättning mellan att arbeta med information och demokrati? Att man skaffar sig information är väl grunden för demokrati; Det kan väl vara lika mycket folkbildning?

Torgny: Om man arbetar på t ex ett företagsbibliotek, så arbetar man med information mycket snävare: för en särskild målgrupp och i ett särskilt ämne. Man måste ha en urvalsförmåga när man köper in böcker till bibliotek.

Majken: Man måste förstås både gå på vad folk vill ha – om man uttrycker det litet grovt – och vad man anser behöver finnas på ett bibliotek. Fördelen med folkbibliotek är ju, som Sven Wernström sade en gång i tiden, att det är en åsiktsneutral plats för kunskap man inte visste fanns. När jag var ung var

folkbildning det som gjorde att jag ville bli bibliotekarie. Jag ville sprida budskapet. Folkbildning behövs fortfarande men man blir toleranterare med åren och hittar andra sätt att arbeta på. Alla kan inte tycka som jag...

Ulla-Carin: Yngre kanske uppfattar folkbildning som ett sätt att pracka på människor lösningar på samhällsproblem. Har man vuxit upp i en folkbildningstradition har man en helt annan uppfattning. Det är inget elitistiskt projekt. Folkbiblioteken är en spegel av det existerande samhället och är i ständig rörelse och blir aldrig färdiga.

Majken: Vi vill göra valfriheten möjlig!

Torgny: Det finns drag av populism i det där inledningscitatet. Det finns ett kunskapsförakt i samhället. Man behöver inte veta eller kunna, utan har rätt att ha en plattform och bli respekterad fastän man inte har kunskap. Man stoltserar med att inte ha kunskap.

Nils-Gunnar: Jag vill koppla tillbaka till bibliotekarieutbildningen. Tjänstemännen är ju de viktiga för att försvara bibliotekens verksamhet. Politikerna kan vara viktiga, men biblioteken kan fungera även om inte politikerna fungerar. Därför är det så viktigt hur man utbildar dem och till vad. Vad får man för värderingar? Kommer det att finnas någon personal att rekrytera?

Majken: Samtidigt måste jag säga att vi ju haft en del unga bibliotekarier som vikarier. De vi har haft har vi fått lära upp i det praktiska bibliotekariearbetet, men sen har dom varit jättestor, allihop. Bra sätt med folk. Den utbildning dom fått har tydligen varit bra.

Utbildning i stället för folkbildning?

bis: Håller folkbildningsbegreppet på att trängas ut av utbildningens behov? Vad betyder det i så fall för biblioteket?

Nils-Gunnar: Ulla-Carins beskrivning av att folkbildning är det som speglar samhället tycker jag är bra. Men man efterfrågar bara den nödvändiga kunskapen – och inte mer. Det blir ingen ”sidokunskap”. Bara det man har omedelbar nytta av. Nyttig kunskap.

Majken: Och ytlig.

Torgny: Hjärnforskaren Matti Bergström talar om tre nödvän-

Övre raden: Nils-Gunnar Andersson och Ulla-Carin Stenberg
Nedre raden: Majken Magnusson och Torgny Karnstedt

diga saker för att överleva. En är förmågan att värdera. Informationen måste få ett djup för att komma ut som kunskap. Det handlar om grundläggande frågor: man blir människa tillsammans med andra människor, för att citera Bengt Göransson. Skönlitteraturen var en stor resurs hos folkrörelserna för att diskutera mänskliga egenskaper. Den här veckan har jag läst gamla klassiker: Koestlers Natt klockan tolv på dagen och Orwells Djurfarmen. Då kan man inte undgå att reflektera över vilket ansvar man själv har. Marginaliserar vi skönlitteraturen på bibliotek kommer människor inte att kunna se sig själva i samspel med andra, då skadas identiteten, verklighetsuppfattningen och självkänslan och vi får ett sårbart samhälle.

”Alla” är vår målgrupp anser vi på biblioteket, medan politikerna oftast vill ha en bestämd målgrupp för att lättare kunna ta ställning.

Ulla-Carin: Mycket följer snabbköpsprincipen på biblioteket, men mycket gör mig också optimistisk. Man kommer in med ett bestämt behov, men sen ser man – om man har litet tid – hur ringen vidgar sig när man söker och man hamnar långt från utgångsläget. Man bygger upp kunskap genom att göra en resa tillsammans med låntagaren. Och då utesluter man inte skönlitteraturen!

Majken: Ibland känner vi oss översvämmade av all utbildning, från vuxenutbildning till förskolan och undrar hur man skall hinna med allt. ”Alla” är vår målgrupp anser vi på biblioteket, medan politikerna oftast vill ha en bestämd målgrupp för att lättare kunna ta ställning. Vi kan inte säga nej till utbildningens behov.

Nils-Gunnar: Det får du inte...

Majken: Det skulle kännas väldigt svårt att välja bort talboksutlåning eller uppsökande verksamhet bland de äldre. Det är en grupp som har liten förmåga att ta för sig. Vi är till för de svaga grupperna!

Utbildning som slussning

Nils-Gunnar: Ger inte utbildningsbiblioteket en möjlighet att vidga mångas intressen, t ex skönlitteratur och tidskrifter? Det viktiga måste ju vara att de kommer hit!

Torgny: Jag trodde en gång att arbetsplatsbiblioteken skulle vara en brygga till de riktiga biblioteken. Nu undrar jag om öarna som bibliotekets datorer utgör. Har det skvätt över så att deras användare även upptäcker annat i biblioteket? Kan ni ta hand om dem och slussa dem vidare?

Majken: En del kommer väl aldrig längre än dit, en del hittar man bland hyllorna läsandens läxor, men det är en annan sak: den sociala frågan. En del är ganska vilsna utan vuxenkontakter, men får i alla fall kontakt med den bibliotekarien, som ser dem utan att ställa mer än enkla, konkreta krav. Men de får en vuxenkontakt. Det betyder något att man ibland möter ungdomar på stan som ropar ”Hej Majken”

Ulla-Carin: Man kan vara irriterad över att våra gemensamma medel går till datorer som man slår på eller plockar fram porr- eller nazistsajter. Har man en bra dag så tar man tag i det. Och även om det inte leder till att dom läser en bok om det, så får man till stånd ett samtal om värderingar och man kanske väcker en tanke och kan förklara varför vi inte tycker det är bra att se på porrsajter och varför vi har vissa regler. Folkbiblioteket har alltid varit till för samhällets minsta. Dom andra barnens föräldrar har datorer. De barn vi har hos oss kommer inte från såna miljöer och dom har heller inga föräldrar som dom kan diskutera värderingar med. Det är så dimmigt och uppluckrat. Ibland finns det de här guldtilfällena när en sån här unge går vidare och börjar läsa. En tjugoåring kanske börjar med en bok för mellanstadiet, som han läser ut. Så går han vidare och läser kanske såsmåningom en deckare. Det är en sån otrolig seger både för honom och för mig så det är värt ett helt yrkesliv om man varit med om det!

Kampen om resurserna

bis: Hur hanterar ni de alltmer begränsade resurserna? Slutar ni köpa ny lyrik eller...?

Majken: Vi slutar väl aldrig med nåt, det är nästan vårt problem, utan försöker på något annat sätt. Än så länge har vi det ganska bra. Det beror nog mycket på att vi har en kulturnämnd. Den har trots allt närmre till verksamheten och den har alltid under mina tjugo år prioriterat biblioteksverksamheten. Det har också en historisk bakgrund; Vi fick den första fackutbildade bibliotekarien 1945 och biblioteket har sen långt tillbaka en oomstridd ställning. De styrande har kanske inte brytt sig så mycket, men vi har nästan aldrig haft några större nedskärningar än de andra förvaltningarna. Ett större sparbeting fick alla förvaltningar för några år sedan. I direktiven ingick en översyn och nerdragning av filialsidan. Samtidigt skulle bokbussen ersätta nerdragningen av filialresurser.

Vi skall också framhålla själva det fysiska biblioteket: placeringen och utformningen. Där finns en politisk prioritering.

Nils-Gunnar: Vi skall också framhålla själva det fysiska biblioteket: placeringen och utformningen. Där finns en politisk prioritering. Det finns större kommuner med mycket sämre biblioteket. Det är ett fantastiskt bibliotek vi har – mitt i byn.

Majken: Ibland tycker man att det går väldigt mycket pengar till lokaler, men det är oerhört viktigt att de här ytorna finns och hur biblioteket ser ut. Vi har mycket konst i det här biblioteket. Vi har keramik på barnavdelningen. Många som kommer till biblioteket ser inte konst på det här sättet och det tror jag är oerhört viktigt att vi kan erbjuda.

Nils-Gunnar: Alla de här konstverken skapar en totalupplevelse. Man påverkas av den totala miljön.

bis: För att prata litet mer om resurser; Om man ser framåt och misstänker att skattebasen inte ökar så mycket, kan man då börja rubba på gratisprincipen?

Nils-Gunnar: Vi har ju inte gratisprincip nu; Om vi skickar efter en bok så får du ju betala. Jag vet inte hur det blir med Internet. Vi har inte riktigt ställts inför problemet och vi har ingen avsikt att ta betalt – och det får vi ju inte heller. Det är inte en finansiering vi har funderat på alls.

Majken: Det vi tar betalt för idag spelar en väldigt liten roll i biblioteksbudgeten. Det är mera för att hålla det på en administrativt vettig nivå. Avgifter och betaltjänster kan jag inte se komma spela någon roll. Det skulle strida mot allt jag tror på.

GATS-avtalet. Kommer Sverige att kunna stå emot ett konformistiskt Europa? Vi kan ju få en upplösning av det demokratiska biblioteket

GATS

Torgny: Men det finns mörka moln i bakgrunden: GATS-avtalet. Kommer Sverige att kunna stå emot ett konformistiskt Europa? Vi kan ju få en upplösning av det demokratiska biblioteket. Alla europeiska länder har ju inte den traditionen som vi har. Det är ett fruktansvärt hot.

Majken: Regeringen säger ju att biblioteken inte skall ingå i Gats-avtalet, men det går väl som med spriten...

Torgny: Eller privatiseringen av vatten. Jag tycker att litteraturen är lika viktigt som vatten. Jag tror att det är läge att politikerna sätter sig in i det här på lokal nivå och inte väntar på direktivuppifrån.

bis: Det stora hotet är väl att andra internationella aktörer kan komma att kräva samma subventioner som biblioteket. Videouthyrare, Internetcaféer och annat som tangerar sånt som ligger lite på marginalen av biblioteksverksamheten. Vad säger kommunen då?

Ulla-Carin: Man måste förstärka bibliotekslagen.

Nils-Gunnar: Jag har aldrig hört någon politiker diskutera det här.

Ulla-Carin: Man tar inte folkbibliotekens uppgift som demokratins yttersta fäste på allvar. Det har en trevlighetsstämpel på sig.

Torgny: Här kommer vi till värderingsförmågan igen. Man kan tycka att man gör ett gott arbete, en modernisering av samhället, genom att riva ner det. Man tänker kortsiktigt. Tänk om det i själva verket sitter arkitekter som planerar en långsiktig förändring där bibliotek inte är intressant längre. Ja, ni skrattar kanske, men jag är övertygad om att t ex Berlusconi har en annan uppfattning än Arvika kommun när det gäller informa-

tionsflöde. Makt, media och tankekontroll blandas samman. Jag läste nyligen om att väldigt många amerikanska bibliotek-
arier efter 11 september är beredda att utan att blinka lämna ut information till FBI om så efterfrågades om vilka som besökte olika sajter – ni har ju kunskap om det... - och om vad man lånade för böcker osv. Har man inte ett folkbildningsperspektiv och ett demokratiskt perspektiv i en yrkeskår, så spelar det ingen roll om det finns en liten grupp i styrelsen som tycker att det här är förkastligt.

Ulla-Carin: Vi är väl grann på väg dit; dokusåpor är ju det som upptar folks medvetande. Det som ungdomen bryr sig om. Man undrar som sagt om det finns en Arkitekt som styr det allmänna medvetandet...

Nils-Gunnar: Så lätt är det inte att styra folk

Majken: Nej tack och lov är det inte det och dessutom finns det ett motstånd idag, inte minst bland ungdomar – åtminstone en del. Då blir man så glad.

Utremsningar

Torgny: Vilken tur att ni inte rensat ut Natt klockan tolv på dagen och 1984...

Majken: ... och vi har inte rensat ut böckerna om Vietnamkriget heller, fast dom finns på magasin. För frågorna kommer igen.

Torgny: Men det finns ju bibliotekschefer som den i Kalmar som i kölvattnet av det beryktade GÖK-projektet menade att böcker som inte lånats ut på fem år borde plockas ut ur systemet Det är ett förakt för kunskap och historia.

Majken: Man måste göra båda delarna på något sätt. Det är då oerhört viktigt att det bland bibliotekarierna finns dels olika åsikter och olika åldrar och att man kan diskutera. Det kan nog finnas dom som vill slänga och då kan jag säga nej om det gäller t ex böcker från 70-talet som jag kan mer om. Vi har flera exempel på böcker som blev liksom föråldrade, men sen har intresset återuppväckts. En del kommer inte i nya upplagor och då är det himla bra att ha dom är nere i magasinet. Sen finns det förstås fysiska gränser och det gäller det att ha den här känslan för vad som kan bli aktuellt igen.

Torgny: Där kommer värderingsförmågan igen...

Majken: Vi har alltid haft några gamlingar som känt till det äldre beståndet och sen är det hemskt bra att få in yngre krafter

Man skall vara så till den milda grad en spegel av det som pågår i samhället just nu, att den här förankringen i tradition, historia och ideologi inte skall få finnas kvar

Ulla-Carin: Det är inte bara det, utan det finns en medveten tradition här i biblioteket. Vi har gemensamma värderingar. Jag är väldigt stolt över att vara inskolad i den traditionen. Så är det inte alltid ute i länet. Att ha stora magasin bemöts med lätt

hånfullhet. "Just-in-case-biblioteket" är litet löjligt; man skall köpa in många titlar på efterfrågan och sen skall man slänga dom och sen kommer det någon ny efterfrågan – man blir som en vindflöjel. Man skall vara så till den milda grad en spegel av det som pågår i samhället just nu, att den här förankringen i tradition, historia och ideologi inte skall få finnas kvar. Men det gör det här i Arvika och därför tycker jag det är roligt att arbeta här!

Nils-Gunnar: Varför samverkar ni inte om sånt här i Värmland? Boken behöver ju inte finnas på varje bibliotek

Majken: Vi gör det. Det pågår om ett särskilt projekt. Det kommer att hända mycket. Många bibliotek i länet vänder sig hit. Vi har mycket litteratur, inte minst inom facklitteraturområdet. Vi lånar in romaner av inte så beständigt värde, så lånar dom fackböckerna av oss.

Hoten mot biblioteken avtar?

Torgny: Har ni en uppfattning att den nedåtgående trenden för biblioteken och angreppen på dem klingat av?

Majken: Det känns som att det kommit ett nytt hot. Skola, vård och omsorg tar alla resurser. Vad kommer att bli över?

Nils-Gunnar: En politiskt mycket intressant fråga. Jag är gammal sjukvårdspolitiker och jag vet att vi kan lägga alla pengar vi har på sjukvård och ändå inte ha uppnått någon fullkomlighet. Det har blivit ett mantra som alla ställer upp på. I landstinget fick det inte vara något annat. Trots att det var en sån liten del av landstingsbudgeten, så skulle alla pengarna gå till sjukvården. Och nu skall alla pengar gå till skola-vård-omsorg på samma sätt.

Ulla-Carin: Och ändå är vår verksamhet en viktig del av skola, omsorg och vård. Det är ju friskvård...

Nils-Gunnar: ...Ändå är det sorgligt att man måste definiera i dom termerna. Att man inte kan försvara det på sin egen grund. Nu säger inte bara politikerna det här utan även folk mera allmänt att man skall satsa på skola-vård-omsorg. Där måste du som politiker gå in och försvara dej.

Majken: Folk jag möter säger att det blivit såna nedskärningar inom de här områdena. När jag då frågar om dom vet hur stor andel som går till de här områdena vet man inte alls det. Det är faktiskt drygt 41 % till utbildning, lika mycket till socialförvaltningen. Resten blir inte så mycket och det skall gå till kommunteknik, administration, fritid osv. Då blir det 1.9% över till kulturen.

Statliga insatser

bis: Kan bibliotekslagen hjälpa biblioteken på ett bättre sätt?

Majken: Gats-avtalet tycker jag känns skrämmande.

Ulla-Carin: Avgiftsfrihet. Värna om de gemensamma elektroniska informationsresurserna. Att de inte blir avgiftsbelagda till orimlighet. Att det blir möjligt för alla att ta del av dem. En annan sak man kan prioritera är kulturrådsböckerna, som jag tycker är en stor trygghet att ha. Man tänker ibland att den här boken kanske är för små, fast vi borde ha den, men så upp-

täcker man att den är kulturrådsstödd. Då har vi dom pengarna till inköp av DVD, som kulturnämnden beslutat att vi skall köpa för att vi skall kunna tillhandahålla kvalitetsalternativ framförallt till barn- och ungdom.

Nils-Gunnar: Däremot har vi inte musik.

bis: Ni skyltar ju särskilt med kulturrådsböckerna, men så väl tas ju inte alltid böckerna om hand på andra bibliotek.

Ulla-Carin: Mycket är förstås svårutlånat, men vilken lättnad att den där lyriksamlingen kom till oss. Fast alla är väl inte så glada över böckerna ens på vårt bibliotek.

Majken: Det är förstås mycket arbete med dem och det är väl det som är problemet. Vi är såna att vi måste ha ordning på allting och vi skyltar ordentligt med dem, men vi får inte ut alla och inte så snabbt som vi borde. Men många upptäcker dem och blir väldigt glada.

Arbeta aktivt med litteraturen

Ulla-Carin: Att jobba aktivt med skönlitteraturen är en del av det folkbildningsarbete vi borde göra, men det är tyvärr bortprioriterat.

Torgny: Vad skall till för att ni skall kunna göra det? Det finns inte många författarkvällar med liv i bibliotekshuset.

Ulla-Carin: Vi skulle gärna vilja ha studiecirklar, men då skulle man behöva lästid och har du någonsin sett en bibliotekarie läsa på arbetstid? Och så måste man ha den där kvällstiden. Vi är för litet folk och har för litet pengar för att klara av det.

Majken: Författarbesök går i vågor. Vi måste hinna köpa in böcker och en massa annat.

Ulla-Carin: Programverksamheten kan vara väldigt rolig när den griper tag i något som är aktuellt just nu, som när vi hade Bengt Göransson här för att tala om demokratiutredningen. Det var så mycket folk så att vi fick proppa in stolar. Eller Margareta Norlins besök som vi arrangerade tillsammans med Lärarförbundet. Det väckte litet storm i samhället. Vi har ju den uppgiften också att skapa debatt.

Torgny: Ni fick på pälsen där – och sen har ni inte bjudit in nån... Nej, jag skämtar. Jag minns serien Från gåspenna till cyberspace. Det var väldigt intressant med en sån serie. Jag längtar efter det igen. Att det skall sjuda av liv på biblioteket. Jag skulle vilja se samtal på biblioteket. Måste det kosta pengar?

Skolan och biblioteket

bis: Vilken roll har Internet som bibliotekets ansikte utåt?

Ulla-Carin: Vi har inte prioriterat att arbeta med en egen hemsida, men många av våra låntagare uppskattar att vår katalog kan nås via nätet.

Majken: Nu är det snart Arvikafestivalen och då kommer det in en massa svartklädda ungdomar – jättegulliga – och skall kolla sin e-post. Dom går självklart till biblioteket. Det skall bli spännande framöver att se hur det går. Nu är det så självklart att gå till biblioteket. Vad händer när dom blir vuxna?

Nils-Gunnar: Det är skolan. Dom skall forska.

Torgny: Varför går dom inte till skolans bibliotek?

Nils-Gunnar: För att dom är dåliga. Dom har inte fått resurser. Har du inte en bibliotekarie och bibliotek då funkar inte det här med att hitta rätt bok och få rätt information.

Torgny: Jag arbetade i sex år som ordförande i den nationella skolbiblioteksgruppen inom Författarförbundet och vet hur det ser ut över landet. Ett år gav vi priset till årets skolbibliotek till en högstadieskola i Borås. Där hade varje klass garanterat 120 minuter per dag i biblioteket. Efter tre år vill jag påstå att dom eleverna är fantastiskt mycket bättre rustade att gå vidare till gymnasie- och högskolestudier är en elev som går ner en gång i terminen och letar efter en skönlitterär bok. Lösningen då är ju inte att skicka eleverna till kommunbiblioteket. Elever som har lärt sig arbeta i ett bibliotek, dom kommer till kommunbiblioteket och vet hur dom skall jobba här och kommer att gå mycket längre. Det skulle betyda högre kvalitet på vårt huvudbibliotek!

Nils-Gunnar: Kärnan i detta är att du har ett självklart samarbete och att skolans bibliotek inte är något för sig. Biblioteksverksamheten skulle vara en och densamma rakt över.

bis: På filialerna har ni ju så.

Nils-Gunnar: Jag är tveksam till om det fungerar där. Skolan går in med en liten konstig resurs eller lokaler och vi går in med en liten resurs, men det blir inget av det.

Majken: Vi har tre filialer, som fungerar allt från bra till inte alls. För att komma längre skulle det behövas heltidsengagemang från vår sida.

Ulla-Carin: Det handlar nog om kunskapssyn i skolan. Tycker man inte att man behöver ett bibliotek för att bedriva lärande, så har man väl inte det.

bis: Att på egen hand börja hitta artiklar med hjälp av databas-sökning brukar betyda mycket för intresse och motivation.

Ulla-Carin: Dom unga som har en grundupprördhet mötte jag när jag gick med i Attac och jag förde in dem i bibblan och vi var här på kvällstid och gick igenom olika informationsresurser. Just utifrån den här grundupprördheten upptäckte dom hur mycket som skrivs om det vi diskuterar här i Arvika: böcker, artiklar och biblioteket är ingången till alltihop. Så tycker jag politiker borde arbeta också.

Majken: Tänk när det kom en ung långhårig man och frågade efter Krapotkins Eröfvringen av brödet. Jag fick behärska mej för att inte krama om honom. Tyvärr var vårt exemplar borta... Fast vi lånade förstås in det.

Torgny: Annars kunde du sagt att tyvärr, men du kan få låna tio ex av Liza Marklund... Jag köpte jordgubbar häromdagen och skulle välja mellan tio lådor och sa då "Aftonbladet eller Expressen" och förklarade sen att det var en gammal sketch med Gösta Ekman. Det hade hon som sålde ingen aning om. Om man inte kan referera till något gemensamt är det svårt att föra fruktbara samtal. Man skulle önska att människor som ingår i samhällsgemenskapen skulle känna till vissa grundläggande kunskaper. Och vart skall dom gå för att kunna referera till annat än det som är dagssländeartat? Jo, till biblioteket

Uppfångat och redigerat av Lennart Wettmark

**Hedemark&Hedman. Vadsägsom användare? Folkbilbrottekins användardiskurser i tre bibliotekstidskrifter. Magisteruppsats vid Bibliotekshögskolan i Borås 2002:61. Citatet återfinns på s.50*

Arvika kommun

Invånare 26 262 därav 13 981 i själva staden.

Totala ytan 1 975 km². 16 invånare per km²

Kulturnämnd

Arvika bibliotek

Huvudbibliotek, bokbuss och tre filialer

Huvudbibliotek från 1986 med ca 2600 kvadratmeter

Besök på huvudbiblioteket ca 180 000 per år

Lån/inv 9,8

2003

Mediaanslag 1 210 000 kr

Totala biblioteksanslaget 11 165 000 k

Bokbestånd ca 200 000 för hela bibliotekssystemet

Publika datorer med Internet 10 st

Personal 12,3

Et prinsipp i forfall: Informasjonstjenestene og det uavhengige folkebiblioteket

Anders Ericson

Anders Ericson hevder at biblioteken har som en av sine grunnleggende oppgifter å låta meningsmotsættninger brytas på hyllorna for å på så måte främja demokratin. biblioteken i Norge, som artikelförfattaren undersökt, har skapat en särskild genre: myndighetsinformation, men missar den alternativa informationen. Ämnet är aktuellt även i Sverige. Vad händer när Medborgarkontoren närmar sig biblioteken?

Bibliotekarene har ikke glemt sine ideal om uavhengighet og allsidighet. Men er de blitt altfor sjølsagte? Må vi repetere vår ABC? Utviklinga de siste tiåra når det gjelder folkebibliotekas informasjonsformidling kan tyde på det.

Bibliotekarer over praktisk talt hele verden samles ved høytidelige anledninger om prinsipper som dem i IFLAs *Statement on Libraries and Intellectual Freedom*, seinest revidert i 2002. Her heter det bl.a.:

Libraries have a responsibility both to guarantee and to facilitate access to expressions of knowledge and intellectual activity. To this end, libraries shall acquire, preserve and make available the widest variety of materials, reflecting the plurality and diversity of society.

Libraries shall ensure that the selection and availability of library materials and services is governed by professional considerations and not by political, moral and religious views.

Når det rapporteres om brudd på informasjons- eller ytringsfriheten eller at bibliotekarer hindres i å utøve sine plikter, handler det vanligvis om tvilsomme regimer langt vekk fra «Det Hvite Vesten». Og det handler om bokbål, stenging av bibliotek eller andre åpenlyse overgrep.

Men er det så sikkert at alle vi andre tar disse prinsippene alvorlig nok? Reflekterer tjenestene våre alltid «plurality and diversity of society»? Er det så sikkert at vi aldri lar oss påvirke av «political, moral and religious views»?

I forbindelse med boka mi « - videst mulig informasjon - »² tok jeg en runde på forskjellige folkebibliotek og på nettstedene deres for å se på utstillinger, samlinger, lenkesamlinger og presentasjoner av informasjonsressurser.

Uklar terminologi

Nesten like sikkert som norske folkebibliotek har bøker har de også utstillinger eller hele avdelinger under navnet *Offentlig informasjon*. I Norge er dette blitt synonymt med myndighetsinformasjon, altså materiale utgitt av lokale, regionale og sentrale myndigheter. Her finner vi brosjyrer, kunngjøringer, utredninger, innstillinger, dagsordener og sakspapirer. Norge er et åpent samfunn i så måte, og publikasjonene og databasene er mangfoldige. Videre er ofte tjenestene innen *offentlig informasjon* svært like av både innhold og utseende. Dette skyldes blant annet at de får gratis abonnement på de fleste statlige publikasjonsseriene. Det skyldes også at Statens informasjonstjeneste (nå innlemmet i Statskonsult) har delt ut skilt for markering av henholdsvis statlig og kommunal informasjon. Biblioteka ble altså på 1970- og -80-tallet del av en omfattende kampanje for større åpenhet i forvaltninga.

I norsk bibliotekfaglig litteratur, blant annet også et par statlige utredninger, forekommer det spredt bruk av det videre begrepet *samfunnsinformasjon*. I noen tilfeller har forfatterne understreket viktigheten av at biblioteka aktivt presenterer også *motinformasjon*. For det vil alltid finnes andre syn og argumenter, og i mange tilfelle er myndighetenes informasjon uttrykk for

meningene til bare et større eller mindre politisk flertall. Men denne konflikten mellom *offentlig informasjon* og *samfunnsinformasjon* harsjelden eller aldri vært noe hovedpoeng, og derfor har det aldri blitt noen debatt.

Verdensvevens framvekst betydde ingen forandring. Her er fortsatt den smale kategorien *offentlig informasjon* den vanligste. Under denne overskriften på bibliotekenes lenkelister finner man aldri noe annet enn myndigheters og offentlige etaters informasjon. Bedre blir det ikke når flere bibliotek nå overlater hele denne formidlingsjobben til nettstedet norge.no³. Her slipper bare myndigheter og etater gjennom nåløyet.

Også svenske og danske folkebibliotek bruker tilsvarende begrep som *offentlig informasjon*. Mens svenske bruker oftere det mer omfattende *samhällsinformation*. Og stadig flere inndeler lenkelistene etter tema; «Helse», «Miljø», «Utdanning» osv., der man under hver overskrift finner lenker til både myndigheter, organisasjoner og private. Et sveip på britiske folkebibliotek-nettsteder viser at liknende løsninger er vanlige der.

Jeg vil altså hevde at den, for den allmenne demokratiske debatten, svært viktige, statlige kampanjen for større åpenhet og bedret *offentlig informasjon* som startet på 1970- og -80-tallet førte til at både «sjangeren» *offentlig informasjon* og begrepet festnet seg og i dag preger folkebibliotekas informasjonsformidling i Norge.

Sjølsagt formidler norske folkebibliotek mengder av *samfunnsinformasjon* i aller videste forstand, på samme måte som i

nabolanda, på de britiske øyene osv. Det har gått opp og ned for den typiske debattboka, men alle bibliotek har et mer eller mindre allsidig utvalg bøker, tidsskrift, videoer og så videre om samfunnsforhold i Norge og verden for øvrig. Om ikke annet sikres bredden i tilbudet ved hjelp av fjernlån og Internett. Men ved at myndighetsinformasjonen blir presentert som en egen «sjanger» på linje med skjønn- og faglitteratur og ikke sammenstilles og konfronteres med annen informasjon om samme emne svikter bibliotekarene etter min mening sin oppgave som formidlere. Manglende meningsbryting bremser samfunnsprosessene og gir et mer overflatisk demokrati.

Sjøsensur

Jeg vil også hevde at folkebiblioteka og deres ansatte samt deres nasjonale faglige organer viser en for ukritisk og noen ganger rett og slett underdanig holdning overfor myndighetene og deres informasjonsvirksomhet. Og når lojaliteten utfordres er man tilbøyelig til sjøsensur. Videre har tilløpa til problematisering ikke blitt fulgt opp i sentrale bibliotekfora.

Særlig ett eksempel viser dette med altfor stor tydelighet: I august 1977 ble det publisert i bokform en rapport om den norske nasjonalforsamlingas behandling av en ømtålig forsvarssak. Denne i utgangspunktet hemmelige «Loran C-rapporten» handlet om et navigasjonssystem for USAs atomubåter som i strid med nasjonale retningslinjer var etablert på norsk territorium. Boka vakte en del rabalder, men ble slett ikke inndratt av myndighetene, og flere aviser gjenga innholdet uten å bli rettslig forfulgt. Nesten et halvt år seinere kom folkebiblioteka ufrivillig i fokus i rikspressa da en bibliotekstudent i en undersøkelse hadde spurt sjefene for de 100 største biblioteka om de hadde kjøpt boka eller ikke og om argumentene for det ene eller andre valget. 48 hadde valgt å ikke kjøpe den, og flere av dem innrømte at de hadde vært redde for å

«trække myndighetene på tærne». Slik overforsiktighet eller sjøsensur er alvorlig nok, men minst like ille var det at dette ikke førte til noen som helst debatt i bibliotekmiljøet. Man lot som om dette ikke hadde skjedd og lærte dermed ingenting.

Ekstern legitimering

Hvordan kunne disse holdningene festne seg og konsolideres på det radikale 70-tallet? Og hvorfor har det ikke skjedd noen justering i ettertid? Jeg har antydning at det nok har å gjøre med statens tunge kampanje for økt spredning av myndighetsinformasjon. I tillegg tok nok folkebiblioteka velvillig imot denne oppgaven som «enda et bein å stå på». Biblioteket har alltid måttet slite for å holde seg i live. Historia er preget av skiftende legitimering av dets eksistens med utenforliggende behov; fra folkeopplysning via skole og utdanning, videre via myndighetsinformasjon og lokalt kulturliv, til dagens anbefalte allianse med arkiv og museer.

Men lite ble gjort for å høyne bevisstheten omkring denne nye strategiske informasjonsoppgaven. Den ble langt på vei «svelget» ukritisk. En del av forklaringa er nok folkebibliotekas tradisjonelt sterke prioritering av skjønnlitteratur og humaniora på bekostning av naturvitenskap og samfunnsfag. Når det for eksempel gjelder formidling av kvalitetslitteratur for barn, vil hver eneste biblioteksjef og barnebibliotekar i landet på stående fot kunne presentere solide begrunnelser for økte bevilgninger. Konferanse- og kurstilbudet på området er mangfoldig, og bibliotekarene sjøl skriver spennende, nytenkende artikler om emnet. Men noe tilsvarende skjer definitivt ikke på samfunns- og myndighetsinformasjonens område. Ikke engang da Geir Vestheim, landets første doktorand på et bibliotekrelatert tema⁴, i 1997 tok tak i blant annet problemet med den offentlige informasjonen, ble det fulgt

opp med debatt.

Kanskje er det også sånn, som Vestheim antyder, at bibliotekarene ennå ikke har oppdaga at vi ikke lenger lever i et statisk samfunn av førkrigstypen, der «vi alle» samles om felles mål, opplysning og framskritt.

Det kan faktisk også ha med semantikk og psykologi å gjøre: At *offentlig informasjon* har festnet seg så lett kan skyldes at den opprinnelige og fortsatt levende betydninga av det fellesnordiske ordet *offentlig* er *åpen* eller *tilgjengelig*, to grunnleggende dyder i bibliotekarkretser.

Et større spill

Sjøl om røttene i hovedsakelig hjemlige forhold kunne elimineres vil det ikke dermed være enkelt å få bibliotekenes informasjonstjenester på rett kjøl. Kanadieren *William F. Birdsall* mener biblioteka har mange odds imot seg. I artikkelen *The Political Realm of the Public Library*, oversatt til norsk i boka *Det siviliserte informasjonssamfunn⁵* tar han utgangspunkt i nyliberalismen som vokste fram på 1980-tallet og som gjennom den konsernstyrte globaliseringa av økonomien dominerer praktisk talt hele verden i dag. Fra å ha vært underordna det politiske livet vil nå økonomien overta politikken. Og «den økonomiske sfæren bruker IT ikke bare som et redskap til å endre dynamikken mellom de to sfærene, men faktisk også til å avskaffe den politiske sfæren», hevder han. Det gjelder også bibliotekpolitikken.

Birdsall mener at også folkebiblioteka i USA i tråd med sin sterke pragmatiske tradisjon har vært særdeles tilpasningsdyktige til politiske stemningssvingninger. For de gjenspeiler liberalismens oppfatning av individet som en fornuftig og uavhengig aktør. Riktignok har bibliotekmiljøa, også i USA, tatt enkelte sjølstendige initiativer av samfunnsmessig karakter, men denne epoken syns å være over, mener Birdsall. Ragnar Audunson er i sin doktorgradsavhandling⁶ inne på det

samme. Han viser hvordan folkebibliotek i Skandinavia og Ungarn også på 1980-tallet, da Ungarn var under dominans av sovjetiske idealer, likevel hadde praktisk talt identiske rolleoppfatninger.

Birdsall mener altså at en markedsliberalismens *ideology of information technology* er blitt den rådende. I dagens bibliotekpolitiske erklæringer tar man ganske ukritisk på seg å tiltrekke seg forbrukere til den elektroniske motorveien. Etter Clinton-regjeringas vyer om bibliotekets sentrale plass på informasjonsmotorveien var det eneste vilkåret fra folkebibliotekmiljøets side at den allmenne *brukertilgangen* fortsatt må ha et skjær av demokrati og likhet.

Et norsk uttrykk for noe liknende kan være når enkelte folkebibliotek de siste åra har tatt på seg eller blitt pålagt oppgaven å være *offentlig servicekontor*. Her kan spørsmålet om bibliotekets uavhengighet og viktigste lojalitet lett bli satt på spissen – lojalitet til myndighetene, altså produsenten av informasjonen, eller til publikum?

Birdsall advarer mot bibliotekmiljøets passivitet og ukritiske holdninger, og han har engasjert seg i det han kaller *retten til å kommunisere*. Her vil han gå et skritt lenger enn kravet om allmenn tilgang, og mener at biblioteka må bidra sterkt for å realisere denne rettigheten. Han anbefaler en strategi lansert av *Karen Adams*, tidligere leder av Canadian Library Association, der et sentralt punkt er at «bibliotekarer bør bli aktive pådrivere for å støtte den kritiske betydningen av rimelig, rettferdig og allmenn tilgang til informasjon»⁷.

Kan trenden snus?

For bare to-tre generasjoner siden var folkebibliotekets primære oppgave å spre et langt på vei sensurert utvalg «ferdig tygd» kunnskap og informasjon til massene. Og mye av dette var myndighetsinformasjon eller -formaninger av ulik styrkegrad. I 1814 ble ca. 230 av de i alt 270 registrerte norske trykksakene gitt ut av sentrale myndigheter. Mye av dette kan man se på

som en del av det to hundre år lange prosjektet *folkeopplysning*, som omfatta alt fra kurs i personlig hygiene via lysbildeforedrag om reiser i det indre Afrika til folkebibliotek. Og sjøl om folkeopplysninga har blitt modernisert og demokratisert flere ganger, også av folkets egne organisasjoner, er det ikke mye å si på at den i dag stadig oftere erklæres død.

I dag kan vi lett blendes av mangfoldet av informasjon og tro at alt går så mye bedre. Men informasjon er ikke kunnskap og kunnskap er ikke klokskap. Den nye situasjonen krever ikke mindre av folkebiblioteka enn før. Alle er enige om at biblioteka trengs i framtida for å organisere, kvalitetsvurdere og presentere informasjonen. Men like viktig må det være å behandle den kritisk og stille ulike meninger opp mot hverandre. Den norske samfunnsforskeren *Ole Berrefjord* har ment at folkebiblioteka framfor alt bør sammenlikne seg med kritisk journalistikk og kritisk forskning. Han er inne på noe viktig. Denne debatten må biblioteka ta snarest mulig.

En liten, men overkommelig øvelse å begynne med kan være at bibliotekarer tar i bruk ordet *samfunnsinformasjon* eller ekvivalenter på andre språk og dermed utvider sin mentale horisont. I neste omgang er det større oppgaver som venter, av den typen Birdsall og Adams har formulert. ★

Anders Ericson, frilansjournalist og -konsulent
www.frilanders.net

1 <http://www.ifla.org/faife/policy/iflastat/iflastat.htm>

2 Ericson, Anders : «-videst mulig informasjon» : ei debattbok om folkebiblioteka og samfunnsinformasjonen i et e-Norge. Oslo : Biblioteksentralen , 2001 ISBN 82-7022-271-2

3 <http://www.norge.no>

4 Vestheim, Geir : Fornuft, kultur og velferd : ein historisk-sosiologisk studie av norsk folkebibliotekspolitikk. - Oslo : Samlaget, 1997. ISBN 82-521-5018-7

5 Audunson, Ragnar : Det Siviliserte informasjonssamfunn : folkebibliotekenes rolle ved inngangen til en digital tid / redaktører: Ragnar Andreas Audunson og Niels Windfeld Lund. - Fagbokforlaget, 2001. ISBN 82-7674-718-3

6 Audunson, Ragnar : Change processes in public libraries : a comparative project within an institutionalist perspective. - Høgskolen i Oslo, 1996. ISBN 82-579-0057-5
7 *Karen Adams and William F. Birdsall* : Understanding Telecommunications and Public Policy: A Guide for Libraries. *Ottawa: CLA and Dalhousie School of Library and Information Studies*, 1999.

Artikeln har tidigare publicerats i Scandinavian Public Library Quarterly Volume 36 NO. 2 2003 och finns i sin engelska version att läsa på nätet: http://www.splq.info/issues/vol36_2/08.htm

BLOGG og Bibliotek

Blogg og bibliotek er en blogg som også publiseres i trykt format i tidsskriftet Bok og Bibliotek. Bloggen har fokus på bibliotekpolitikk, faglig utvikling, nettressurser og gode prosjekt. Bidragsyttere til bloggen er Anders Ericson, Torunn Helene Fredriksen, Thomas Gramstad og Thomas Brevik
<http://www.miromurr.no/bloggogbibl/>

En **blog** eller blogger eller webblogg är en webbplats som uppdateras ungefär som en dagbok på nätet och där läsarna har möjlighet att kommentera inläggen. Det används för en del nyhetstjänster och diskussionsforum. Ett kännetecknande drag hos alla bloggar är att de nyaste inläggen presenteras överst. (källa: Susning.nu)

Begränsad
eftersändning
Vid definitiv eftersänd-
ning återsänds
försändelsen med nya
adressen på baksidan (ej
adressidan).

Avsändare:
Karin Fagerberg
Lyckebyvägen 42, 2 tr
121 52 Johanneshov

B-posttidning

LIBRARIANS AGAINST THE WTO

WTO's in town? – Shut it down! 'LIBRARIANS AGAINST THE WTO' met up in Montreal for a family-friendly march (organized by the Popular Mobilization Against the WTO in Montreal) in opposition to a mini-ministerial meeting of the World Trade Organization (WTO) that was held in Montreal from July 28 - 30. At this meeting, an exclusive group of trade ministers met to engineer a successful outcome at a larger WTO ministerial to be held in September in Cancun, Mexico. Thanks to all those librarians that came out for the protest!

<http://ca.geocities.com/dend014/>